

**Bántalmazott anyák kilépése a kapcsolatból, a szakemberek
tapasztalatai alapján**

Jelige: SKV417

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés:	4
1.1. A téma bemutatása, indoklása	4
1.2. A kutatás célja:	4
2.1. Családon belüli erőszak fogalma, fajtái	4
2.3. Családon belüli erőszak fajtái:	5
2.3.1. Szóbeli erőszak:	5
2.3.2. Lelki erőszak:	6
2.3.3. Testi erőszak:	8
2.3.4. Szexuális erőszak:	9
2.3.5. Gazdasági erőszak:	10
2.4. Összegzés:	11
2.5. Erőszak ciklikussága:	11
2.6. Családon belüli erőszak előfordulása különböző családtípusokban:	13
2.7. A bántalmazókra és az áldozatokra vonatkozó prediktív jelek:	13
2.7.1 A bántalmazók figyelmeztető jelei:	13
2.7.2. A bántalmazó kapcsolat kialakulása:	14
2.7.3. Bántalmazott nő jellegzetességei:	14
2.8. Bántalmazás hatása az áldozatokra:	15
2.9. A családon belüli erőszak okai:	16
2.10. Miért marad az áldozat a kapcsolatban:	17
2.11. Kapcsolat kimenetele:	17
2.12. Gyermekbántalmazás:	18
2.12.1. Fizikai abúzus:	18
2.12.2. Emocionális abúzus:	19
2.12.3. Szexuális abúzus	20
2.12.4. Elhanyagolás:	20
2.13. Feleség/élettárs bántalmazása és a gyermekbántalmazás összefüggései:	22
2.14. Magyarországi helyzetre vonatkozó adatok a témában:	23
2.15. A járvány hatása a családon belüli erőszakra:	26
3. A vizsgálat bemutatása	28
3.1. Hipotéziseim:	28
3.2. Minta kiválasztása:	28
3.3. Mintavétel:	28

3.4. Adatgyűjtés módja:.....	28
3.5. Konceptualizálás:.....	28
3.6. Fókuszpontok:	29
3.7. Operacionalizálás:	29
4. Vizsgálat eredménye	30
4.1. Szakmai munka:	31
4.2. A kilépés módja folyamata:	32
4.3. Klienskör:	34
4.4. A bántalmazó fél:.....	35
4.5. Bántalmazó kapcsolat jellemzője:	35
4.6. Gyermek érintettsége:.....	37
4.7. A kulcsélmény:	38
4.8. Kilépés a kapcsolatból félelmek és nehézségek:	40
4.9. Kilépéssel kapcsolatos félelmek:.....	41
4.10. Látencia.....	42
4.11. Járvány:	42
4.12. Hipotézisek:	43
5. A vizsgálat összegzése:.....	44
6. Intézmények bántalmazás áldozatainak számára:.....	46
7. Melléklet	48
8. Irodalomjegyzék	50

1. Bevezetés:

1.1. A téma bemutatása, indoklása

Napjainkban egyre nagyobb-hangsúlyt kap a családon belüli erőszak a szakirodalomban és médiában is. Egyre több eset kerül nyilvánosságra. Manapság egyre több nő él bántalmazó kapcsolatban ezért kutatásom során azt vizsgálom, hogy a bántalmazott anyák mikor lépnek ki a házasságukból, vagy élettársi kapcsolatukból. Magyarországon körülbelül 200 ezer nő él bántalmazott kapcsolatban, de óriási a látencia. Mindig is foglalkoztatott a családon belüli erőszak és a bántalmazás. Úgy gondolom, hogy szociálpedagógiai munkám során klienskörben lesznek bántalmazott nők, szeretném minél jobban megérteni a döntéseiket. Véleményem szerint a családon belüli erőszak egy olyan társadalmi probléma, amire szükség lenne kiemeltebb figyelmet biztosítani.

1.2. A kutatás célja:

A családon belüli erőszak jelenségének azt a szegmensét vizsgálom, amelyben a bántalmazott nők kilépnek a bántalmazó helyzetből. Kérdés számomra, hogy milyen tényezők segítik meghozniuk az anyáknak azt a döntésüket, azaz milyen utat járnak be addig, amíg a döntés megszületik, és milyen erőforrások támogatják őket ebben a folyamatban, és mindezek alapján, milyen szakembereket érintő feladatok fogalmazhatók meg a velük való munkában.

2. Szakirodalmi áttekintés:

2.1. Családon belüli erőszak fogalma, fajtái:

A családon belüli erőszak testi vagy lelki bántalmazás az elkövetővel közeli kapcsolatban álló személy ellen. A családon belüli erőszak elkövetője lehet házastárs, élettárs, szülő, felnőtt gyerek valamint egyéb rokon. A családon belüli erőszak leginkább a nőket és a gyerekeket érinti. (Nane, Miért marad?, 2015)

Browne és Hamilton (Visontai Szabó, 2018) által kifejlesztett Amerikai modell szerint a családon belüli bántalmazásnak három altípusát különbözteti meg. Az első a reciprok erőszak, ahol az apa és az anya kölcsönösen bántalmazza egymást valamint a gyermeket is. A második a hierarchikus erőszak, amikor apa bántalmazza anyát és ő pedig a gyereket. A harmadik, amikor apa és legtöbbször a fiúgyermek bántalmazza anyát és a család női tagjait.

2.2. Erőszak és a bántalmazás jelenségének magyarázata:

A nők elleni, a családon belüli vagy partnerkapcsolati erőszak összefüggésében erőszak alatt minden olyan hatalmi visszaélést értünk, amely érzelmi, testi, verbális, szexuális, gazdasági vagy szociális kényszer révén próbálja befolyásolni, korlátozni vagy megtörni mások akaratát. Az erőszak tehát szisztematikus törekvés a mások feletti uralomra. A hétköznapi nyelvben az erőszak, erőszakosság, agresszió, illetve agresszivitás eléggé összemósódó fogalmak. Ezért is fontos tisztázni, hogy a fent leírt értelemben vett erőszak nem ugyanaz, mint az agresszivitás. Az erőszak nyilvánuló, ám kontrollálható magatartás, amelynek célja az adott körülményektől függ. (Szil, 2005)

A családon belüli erőszaknak öt fajtája van a szóbeli erőszak, lelki erőszak, gazdasági erőszak, testi erőszak és szexuális erőszak. Az alábbiakban az erőszak öt típusát fejtem ki részletesen.

2.3. Családon belüli erőszak fajtái:

2.3.1. Szóbeli erőszak:

A bántalmazó megfélemlítően üvöltözik, veréssel, gyilkossággal fenyegeti partnerét, kilátásba helyezi, hogy elveszi a gyerekeket vagy öngyilkosságot követ el, nőgyűlölő megjegyzéseket tesz, lekicsinyli, sértegeti a partnerét vagy a hozzá közel állókat, gúnyolódik vele, nevetség tárgyává teszi, folyamatosan kritizálja. (Nane, 2015)

A bántalmazó rombolja az áldozat önértékelését, sértegeti és gúnyolja az áldozatot, majd egy idő után elhiszi, amit róla mond a bántalmazó. Legtöbbször a partner testalkatára, faji hovatartozására, szokásaira, vallási tulajdonságaira és a bántalmazó által nem kedvelt tulajdonságokra tesz sértő és bántó megjegyzést. A célja a bántalmazónak az, hogy a bántalmazott nő elhiggye rajta kívül nem ér semmit, nem tud nélküle élni és nélküle egy senki emiatt soha ne hagyja el. (Morvai, 1998)

A szóbeli erőszaknak vannak különböző fajtái a sértegetés és elutasítás, fenyegetés és vádaskodás, lekezelés és mellőzés, birtokló és büntető viselkedés és az érzelmi zsarolás. Sértegetés és elutasítás során, a családtag folyamatosan kritizálja az áldozatot, melynek célja az áldozat rombolása, érzelmi, szexuális, intellektuális lekicsinylése. A következő fenyegetés és vádaskodás az lehet érzelmi vagy fizikai bántalmazás hangoztatása. Irányulhat az áldozatra valamint egy harmadik személyre is, aki közel áll az áldozathoz, és az áldozat családjára. Lekezelés és a mellőzés, amikor a bántalmazó lenézi, kigúnyolja és semmibe veszi az áldozatot és ezzel megrendíti az áldozat önbizalmát és önértékelését. A bántalmazó leértékeli a fizikai és értelmi erejét műveltségét, az áldozat segítségét nem veszi igénybe. A birtokló és

büntető viselkedés, amikor a bántalmazó tulajdonaként kezeli az áldozatot, korlátozza a szabadságát, például nem mehet el otthonról, csak ha a bántalmazó elengedi. (Ranschburg, 2006)

Érzelmi zsarolás:

Az érzelmi zsarolás közvetlenül nem az önértékelés rombolására irányul, hanem az elkövető partnerének bizonytalanságát, félelmeit, nyílt vagy rejtett büntudatát használja fel arra, hogy hatalomra tegyen szert áldozata felett. Leggyakoribb formája egyfajta infantilis, hiszteroid viselkedésmód, melyet napjainkban „figyelemkereső magatartás”-nak neveznek. Az ilyen embernek a legfontosabb tulajdonsága az, hogy érzelmeinek túlzott kimutatásával drámaivá fokozza önmagát. Ezeknek az embereknek a céljuk a figyelem felkeltése, szimpátiareakciók kiprovokálása a környezettől. Mindig a társaság középpontja akar lenni, környezetét aktuális hódításaival, saját szuggesztív hatásának ecsetelésével kápráztatja el. (Ranschburg, 2006)

2.3.2. Lelki erőszak:

A bántalmazó letagad lényeges dolgokat, elzárkózik az áldozattól, kizárja őt gondolataiból, érzéseiből, kényszerítő kontrollnak veti alá, ellenőrzés alatt tartja, manipulálja, végletesen féltékenykedik, az áldozat önbecsülését módszeresen lerombolja, önálló döntéseit rendszeresen megkérdőjelezi, vagy nem veszi tekintetbe. Mindenért őt hibáztatja, még a saját erőszakos viselkedéséért is, az áldozat érzéseit, tapasztalatait kétségbe vonja, nem hajlandó megbeszélni a problémákat, mozgásszabadságát korlátozza, elszigeteli másoktól (izolálja), külső szexuális kapcsolat nyílt és bántó folytatása, állandó bizonytalanságban tartása. (Nane, 2015)

Félelmet keltően viselkedik, tör-zúz, szándékosan megrongálja az áldozat értéktárgyait, csapkod, fegyverrel rettegésben tartja az áldozatot, félelmet keltően viselkedik, életveszélyesen vezet, fenyeget, számonkérő üzenetekkel vagy SMS-ekkel árasztja el az áldozatot. A lelki erőszaknak különböző típusai vannak az elszigetelés, mozgásszabadság korlátozása, személyi szabadság megsértése, tárgyak rongálása, állatok bántása és a fenyegetés. (Morvai, 1998)

A mozgásszabadság korlátozása és a személyi szabadság korlátozása bűncselekménynek minősülnek, a Büntető Törvénykönyv leírja mivel büntetés kiszabható az elkövetővel szemben.

Elszigetelésnek: A gyermek vagy a családban élő idős, magatehetetlen személy gondozásának, védelmének, ellátásának elmulasztása. (Ranschburg, 2006) Az

elhanyagolásnak két típusa van a fizikai és az érzelmi elhanyagolás. A fizikai elhanyagolás azt jelenti, elmarad a testi egészségügyi szükségleteinek kielégítése. Az érzelmi elhanyagolás azt takarja, hogy a gondozásért felelős személy figyelmen kívül hagyja az áldozat érzelmi szükségleteit. Célja, hogy az áldozatot a környezetétől és másoktól elválassza. A kapcsolat elején nem tűnik fel semmi, majd egy idő után zavarja, ha találkozik a barátaival, családtagjaival, munkahelyeden tovább maradsz. Emiatt megritkúlnak vagy eltűnnek a családi és baráti kapcsolatok, munkahelyen nem tudsz kapcsolatokat kialakítani. (Morvai, 1998)

A mozgásszabadság korlátozásának egyik szokványos módja a lakásból, közös otthonból a partner kizárása vagy pedig a lakásba való bezárása. A közös otthonból való kizárás magánlaksértésnek minősül. A magánlaksértés enyhébb esetei szabályértésnek, a súlyosabb esetei bűncselekménynek minősülnek. (Morvai, 1998)

A magánlaksértés súlyosabb esetei a BTK-ban vannak megfogalmazva. Aki másnak lakásába, egyéb helységébe erőszakkal, fenyegetéssel, hivatalos eljárást színlelve bemegy, vagy bent marad, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával és pénzbüntetéssel büntethető. Ha a bántalmazó bezárja az áldozatot a házba, amely huzamosabb ideig tart azzal a személyi szabadságát sérti meg az áldozatnak. A **személyi szabadság megsértése**, aki más személyt szabadságától megfoszt büntetett követ el és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. (Büntető Törvénykönyv, 2012)

Tárgyak rongálása, állatok bántalmazása: A bántalmazott számára különösen kedves és értékes tárgyakat a földhöz vágja, megrongálja, megsemmisíti, háziállatot megrugdossa, amivel egyrészt félelmet kelt a partnerében, másrészt pedig fájdalmat okoz az áldozatnak. Fenyegetés leginkább azokban a kapcsolatokban jelenik meg ahol a kapcsolatban fordult már elő fizikai bántalmazás. Az áldozatot bántalmazással és veréssel fenyegeti és így az áldozatban félelmet fog kelteni. A megöléssel vagy súlyos bántalmazással történő fenyegetést a magyar jogszabályban szabálysértésként valósítsa meg amit pénzbírsággal lehet büntetni. Fenyegetni lehet fegyverrel, öngyilkossággal, az áldozat családtagjainak, barátainak, valamint a bántalmazó saját maga megölésével is. (Morvai, 1998)

Tóth Olga kutatása alapján a megkérdezett nők csaknem 26%-a szenvedett gyermekkorában attól, hogy a szülei erőszakkal és veréssel fenyegették egymást, és 22%-a számolt be arról, hogy ők is átéltek hasonlót a házasesetük során. (Tóth, 1999)

A szakirodalmak és a kutatások megkülönböztetik a szóbelei és lelki erőszakot. A szóbeli erőszak során a bántalmazó fenyegeti az áldozatot többek között azzal, hogy öngyilkos lesz,

megöli magát, elveszi a gyereket tőle. A lelki erőszak során letagad lényeges dolgokat a bántalmazó, kontrollálni próbálja az áldozatot és lekicsinyli. Mindkettő bántalmazás típusnak a célja az áldozat önbizalmának a rombolása és hogy eszébe se jusson elmenni a kapcsolatból. Szóbeli és lelki bántalmazást követően következik a bántalmazó kapcsolatokban a testi erőszak, aminek szintén több típusát és megjelenési formáját lehet látni a szakirodalmakban.

2.3.3. Testi erőszak:

Amikor a férfi a nőt fizikailag bántalmazza, fegyverrel vagy más eszközzel fenyegeti. A leggyakoribb elkövetési módok: felpofozás, ellökés, ütlegelés puszta kézzel vagy a különbözőbb eszközökkel (például szíjjal, bottal, dísz tárgyakkal), rúgás, erőteljes megszorítás, fojtogatás, szúrt vagy metszett sérülés okozása késsel. Előfordul a leöntés forró vízzel vagy levessel, de az olyan különösen kegyetlen végrehajtási mód is, mint a sértett felgyújtása. Visszatérő fizikai bántalmazás a hajcsomók kitépése, nehéz tárgyak hozzávágása a sértett testéhez, a harapás. (Nane, 2015)

A bántalmazás bagatellizálása nem csak a bántalmazó jellemzője, hanem a hatóságoké is. Ezt bizonyítja az, hogy a rendőrség a feleségbántalmazást, családi vitának” nevezi. (Morvai, 1998)

Nők 13,4%-a elismeri, hogy férje vagy élettársa fizikailag bántalmazta, ugyanakkor csaknem 20%-a számol be arról, hogy gyermekkorában apja megverte az édesanyját. (Tóth, 1999)

Biztosra vehető, hogy a házasságban vagy élettársi kapcsolatban élő nőknek legalább 20%-a szenvedett el fizikai erőszakot férje vagy élettársa kezétől és ezek az adatok egyre csak szaporodnak. Gelles és Straus adatai szerint az asszony fizikai bántalmazása a házasságok és élettársi kapcsolatok 11%-ban fordul elő, míg olyan házastársi vagy élettársi kapcsolatok aránya, amelyekben a nő durva bántalmazása ciklikus ismétlődik az 3%. (Ranschburg, 2006)

A kapcsolati erőszak során a szóbeli és lelki bántalmazást kivétel nélkül testi erőszak követi, ahol meg lehet különböztetni enyhébb és súlyos testi bántalmazást. Az enyhébb típusba tartozik a tárgyak rongálása, pofon, hajcsomók kitépése és a súlyos típusba tartozik a tárggyal való bántalmazás, fojtogatás. Fontos kiemelni, hogy a testi bántalmazást nem csak az áldozatok bagatellizálják, hanem a hatóságok is. A hatósági bagatellizálás miatt a látencia egyre csak növekszik mind a testi erőszak mind a szexuális erőszak tekintetében.

2.3.4. Szexuális erőszak:

Az elkövető kizárólag férfi, általában a férj és néha idősebb fiútestvér. Amikor a bántalmazó olyan szexuális tevékenységre kényszeríti az áldozatot, amit ő nem akar. A bántalmazó olyan szexuális tevékenységre kényszeríti az áldozatot, amit az nem akar, a szexszel fájdalmat okoz neki, vagy megalázza, megerőszakolja, intim testrészeit megsebesíti, vagy kényszeríti, hogy másokkal közösüljön. Szintén ide tartozik a reprodukzív jogok korlátozása: a bántalmazó nem engedi, hogy az áldozat fogamzásgátló eszközöket használjon, ő maga tagadja meg ezek használatát, amivel abortuszra vagy gyerekszülésre kényszeríti. (Nane, 2015)

A házasságban elkövetett nemi erőszakot 1997 óta bűncselekménynek tekinti a Büntető Törvénykönyv. A szexuális erőszak a bántalmazott félnek megsérti a saját nemiséggel kapcsolatos döntés szabadságát és az emberi méltósághoz való döntését. Tóth Olga kutatásában a megkérdezettek 55%-a hallott arról, hogy Magyarországon is büntethető a házasságon belüli szexuális erőszak, és 45%-a nincs tisztában ezzel a jogszabállyal. A felmérésében a nők 7,6%-a jelzi, hogy a férje kényszerítette a házasságra. A házasságon belüli nemi erőszak áldozatai, ha el is mondták valakinek az esetet, akkor a leginkább barátnőjük, rokonuk volt, és mindössze 13%-uk jelentette fel az elkövetőt. A rendőrséghez fordulók közül minden negyedik elutasítással, minden hatodik durvasággal találkozott. A rendőrség az esetek mindössze kétharmadában tudott az áldozatoknak segítséget nyújtani. (Tóth, 1999)

A szexuális erőszak által okozott testi és lelki szenvedés minden esetben kimeríti a kegyetlen, embertelen, illetve megalázó bánásmódot. Az erőszakos nemi cselekmény során sérelmet szenved a sértett személyes szabadsága is. A személyi szabadsághoz való jog a fizikai, testi szabadságot, a fogva tartástól való mentességet biztosítja. (Nagy, 2019)

Nem csak az erőszakos közösülés minősül abúzusnak, hanem olyan viselkedés, ami félelmet, undort kelt. A nőnek joga van nemet mondani bármilyen olyan szexuális jellegű közeledésre, amit ő nem kíván. A szexualitással kapcsolatos bántalmazó magatartásnak minősül, ha a nőt folyamatosan gúnyolja és megalázza. (Morvai, 1998)

A szexuális kényszerítés és a szexuális erőszak súlyos bűncselekmény akkor is, ha az utcán történik meg egy idegen ember által és akkor is, ha az a nő saját házában történik meg a szeretett személy által.

Aki más szexuális cselekményre vagy annak eltűrésére kényszerít a büntett miatt egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Súlyosbító körülmény, ha az áldozat nem töltötte

be a 18. életévét, valamint hozzátartozója, neveltje gondnokoltja ellen követi el a bűncselekményt. Ebben az esetben kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető az elkövető. Szexuális erőszakot követ el, és a büntett miatt kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető, aki a szexuális kényszerítést erőszakkal, élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel követi el. (Büntető Törvénykönyv, 2012)

A szakirodalmak a nemi erőszak csoportjába sorolja a fogamzásgátlás megtiltásával kapcsolatos magatartásokat, illetve a gyermekvállalással kapcsolatos döntésre való kényszerítés. Ez azt jelenti, hogy a bántalmazó fél szándékosan ejti teherbe a nőt és megakadályozza a terhességmegszakítás. (Morvai, 1998)

A szexuális bántalmazás elkövetője leggyakrabban (75%) családtag vagy nem rokon ismerős (20%), csak a legritkább esetben idegen személy (5%). (Visontai Szabó, 2018)

A szexuális erőszakot a legnehezebb felismeri, hiszen az áldozatok saját maguknak sem vallják be, hogy ők is elszenvedték a bántalmazást. Valamint a bántalmazott nők nagyrésze nem tudja, mi tartozik a szexuális erőszak fogalomkörébe és miután a szakember felvilágosítja erről, akkor döbben rá, hogy ő is áldozat. A szexuális bántalmazás esetében a legnagyobb a látencia, egyrészt mivel nem tudják mi pontosan a szexuális erőszak, valamint milyen intézményhez forduljon, ha a hatóság elbagatellizálja az esetet.

2.3.5. Gazdasági erőszak:

Nem engedi dolgozni, saját keresete, pénze legyen, elveszi a keresetét és saját belátása szerint ad belőle. Nem engedi, hogy dolgozni járjon, saját pénze legyen, illetve, ha saját keresettel rendelkezik, elveszi azt, és saját belátása szerint ad csak belőle, a közös néven lévő céggel zsarolja, minden kiadást, amire az áldozat pénzt kér, megkérdőjelez, miközben ő maga szabadon rendelkezik az anyagi erőforrásokkal, ezzel az áldozatot (és a gyerekeket) viszonylagos szegénységben tartja. (Nane, 2015)

Az áldozat azért tűri el a gazdasági erőszakot, mert ez a magatartás nem egyik pillanatról a másikra alakul ki, hanem fokozatosan. A kapcsolat elején a nő számára vonzó az, hogy a férfi rajongva szereti és félti majd később alakul ki az állandó elszámoltató és ellenőrző viselkedés. Egy idő után arra is engedélyt kell kérnie, ha el szeretné hagyni a lakást és idővel a családi és baráti kapcsolatai is megszűnnek. Ha gyermek is van a családban, akkor a helyzet még rosszabbra tud fordulni, hiszen az anya, eltűr minden megaláztatást, kellemetlen helyzetet, mert úgy gondolja vagy tudja, hogy egyedül nem lenne képes gondoskodni a gyermekeiről. (Visontai Szabó, 2018)

A gazdasági erőszak ritkábban jelenik meg egy bántalmazó kapcsolatban, mint a korábban kifejtett négy bántalmazási forma. Amit a szakirodalomban is kiemelte, hogy legjellemzőbb, hogy az áldozatot nem engedi dolgozni, ha kap fizetést, akkor elveszi tőle, és nem rendelkezhet pénz felett, emiatt a kapcsolatból való kilépés még nehezebb, nincs anyagi háttér, amiből egy lakást ki tudna venni, élelmet tudna venni és saját magát és a gyermekeit el tudná tartani.

2.4. Összegzés:

A vizsgálatok egyértelműen bizonyítják, hogy azok a nők és férfiak, akik olyan családban nőttek fel, amelyben a szülők erőszakot alkalmaztak, az ilyen családokban az átlagosnál hajlamosabbak arra, hogy saját családjukban maguk is hasonlóan viselkedjenek. Nagy a statisztikai valószínűsége annak, hogy a gyermek, akit rendszeresen szemtanúja annak, hogy szülei elkövetői az egymás elleni erőszaknak, szülőként maga is bántalmazni fogja gyermekét, illetve házastársak közötti erőszak elkövetőjévé válik. (Ranschburg, 2006)

A családon belüli erőszak mindig szóbeli és lelki bántalmazással kezdődik majd kivétel nélkül követi testi bántalmazás, aminek súlyossági fokozata van és akár az áldozat halála is bekövetkezhet. A szóbeli és lelki bántalmazás célja az áldozat önbizalmának teljes lerombolása, ami után nem akar elmenekülni, hiszen azt gondolja nincs esélye. A szexuális erőszak egy nehéz téma, hiszen sokan nem akarják maguknak beismerni, hogy a házasságukban vagy élettársi kapcsolatukban megtörténhet. Amire sokan nem gondolnak, hogy az is szexuális erőszak, ha kényszerítik, számára undort kelt, nemet mond, de mégis muszáj megtennie, nehogy a gyermekén vezesse le a feszültséget. A legutolsó bántalmazási forma a gazdasági erőszak, amikor az áldozatnak kevés vagy semmilyen anyagi erőforrása nincs, ami megnehezíti a kapcsolatból való kilépést. Magyarországon hatalmas a látencia emiatt kevés eset jut el hatósági szintre és rejtve marad.

2.5. Erőszak ciklikussága:

A családon belüli erőszaknak 3 szakasza van, amit a szakirodalom ciklusnak neveznek. Az első a feszültség növekedésének szakasza, amikor a bántalmazó ingerlékeny, türelmetlen, egyre több jelentéktelen dolog bosszantja fel. Az áldozat próbálja kerülni a surlódást, a bántalmazó igényeit tartja szem előtt. Kisebb összezőrrenések előfordulnak ebben az időszakban például kiabálás, sértegetés esetlegesen pofon. Sokak számára ezt a legnehezebb elviselni, mivel itt már várják mikor fog kitörni a bántalmazó és szeretnék minél kisebb fájdalommal megúszni. A második ciklusa pedig az erőszakkitörés szakasza, ahol súlyos

tettlegesség, gyakran maradandó sérülés okozása, lakás és az értéktárgyak összetörése, szexuális erőszak. És a harmadik szakasz pedig a mézeshetek, amikor a bántalmazó próbálja helyre hozni a második szakaszban elkövetett tetteit. Kedves, figyelmes lesz, megígéri, többet nem tesz ilyet, ajándékokkal halmozza el a bántalmazott felet és úgy viselkedik, mint az udvarlás idején. Sokszor az áldozatok itt elbizonytalanodnak, nem tudják, mi tévők legyenek, és benne maradnak a kapcsolatban. (Morvai, 1998)

Sok bántalmazó az anyaotthonból és menedékházakból is haza tudja könyörögni a családját, ami valószínűleg azért történhet meg, mert a bántalmazónál jobban félnek a magánytól, elhagyatottságtól és az önálló autonóm életvezetés kockázatától. Fontos kiemelni, hogy a bántalmazás előfordulhat: egyszeri alkalommal, valamint a rendszeres bántalmazásban nem ismerhetőek fel a ciklikusságnak a jegyei. Gyakori például, hogy a bántalmazó egyszerű gyors váltásokat alkalmaz, egyszer lehet mézeshetek szakasz majd hirtelen nagyjelenet, erőszak kitörésének szakasza. (Visontai Szabó, 2018)

Fontos megjegyezni, hogy a folyamat jellemzője, hogy a bántalmazás eszkalálódik, idővel súlyosbodik. A szakaszok egyre gyorsabban követik egymást, először hónapok telnek el az erőszakkitörések között majd később pár nap és végül naponta is megtörténhet akár, valamint első alkalommal, szavakkal bántja a partnerét majd később egyre durvább módszereket alkalmaz. Az eszkaláció a nő halálához is vezethet. (Morvai, 1998)

A folyamat során fokozatosan alakul ki és állandósul a félelem és a fenyegetettség érzése, közben érlelődik a felismerés az áldozatban, hogy ő nem képes befolyásolni partnere kitöréseit. Eleinte próbál változtatni és alkalmazkodni például változtat a beszédstílusán, hajviseletén, öltözködésén és egyre többet ad fel saját magából. Úgy hiszi, hogy ő az oka mindennek, és úgy hiszi, ha ő megváltozik, akkor a bántalmazó kitörései is abbamaradnak. A felismerés a legfontosabb és az egyik legmeghatározóbb pillanat, hogy a kitörésekért és a bántalmazásokért nem az áldozat a felelős. A bizonytalanság és a függés összetartozik. Sosem lehet tudni mit, hoz a következő pillanat, hogy az áldozat mikor tesz jót és mikor rosszat és az áldozat idővel azt fogja érezni, hogy az élete a partnerétől, függ. A függőség kialakítása és fenntartása a bántalmazónak az egyik legfontosabb célja és az uralkodás egyik legmeghatározóbb eszköze. (Morvai, 1998)

Összegezve a házassági/élettársi kapcsolatokban megjelenő bántalmazásoknak háromféle ciklusa van. Az első a feszültségnövekedésének szakasza ezután következik az erőszakkitörés szakasza, majd a mézeshetek szakasszal zárul a ciklus. Azért nevezik

ciklikusságnak, mert ez folyamatosan ismétlődik, és egyre sűrűbben, egyre súlyosabb lesz az erőszak kitörésének szakasza, és itt fordul elő az áldozatok halála.

2.6. Családon belüli erőszak előfordulása különböző családtípusokban:

A vertikális családban a kényszer mellett a büntetés és a lázadás jelenik meg a családon belüli erőszak jellegzetes formájaként. A büntetés a házastársnak és a gyermeknek is el kell viselnie. A büntetés lehet akár fizikai erőszak. A ciklikusan bántalmazott gyerekeknél és felnőtteknél előfordul, hogy visszaütnek, ami ne feltétlen egy ütés, hanem lehet visszaszólás, kiabálás, fenyegetés, ami miatt a bántalmazás még súlyosabb is lehet. A vertikális családokban az indulatot a bántalmazó kívülről hozza. A horizontális családban hol a férj és hol a feleség az elkövető. Itt az erőszak közvetlenül a másik személy ellen irányul. Patriarchálisan szerveződő családban a családtagok között vitathatalan egyetértés van abban, hogy ki a domináns személy, így a konfliktusok és a családon belüli erőszak mennyisége minimálisra csökkent. (Ranschburg, 2006)

Széles körben elterjedt, hogy a bántalmazás az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező személyek körében jelenik meg, de valójában bármilyen iskolai végzettséggel rendelkező családoknál is előfordulhat. A magyarországi közvélemény kutatások szerint minél nagyobb a család és minél több gyermek van annál gyakoribb az erőszak előfordulása. A családon belüli erőszak fokozottan jelenik meg olyan családoknál, ahol a terhesség nem volt tervezett, nem kívánt a terhesség és a szülők nagyon fiatalok. (Visontai Szabó, 2018)

Téves információ, hogy az alacsony iskolai végzettségű személyek és családjaik körében jelenik meg a családon belüli erőszak, hiszen statisztikai adatok bizonyítják, hogy bármilyen társadalmi rétegnél és bármilyen iskolai végzettséggel rendelkező személy esetén megjelenhet bántalmazó kapcsolat.

2.7.A bántalmazókra és az áldozatokra vonatkozó prediktív jelek:

2.7.1 A bántalmazók figyelmeztető jelei:

Ranschburg Jenő korábban vizsgálta a bántalmazó férfiakat, és megállapította, hogy ezek a férfiak is bántalmazó családban nőttek fel. Az édesapa volt a domináns személy, aki bántalmazta a családot, míg az anya volt az áldozat, aki mindezt tűrte. Esetükben vagy végignézték a bántalmazást, vagy ők is a részesei voltak. Amikor felnőtt, akkor megtörténhet az is, hogy átveszi apja viselkedését és bántalmazni fogja a feleségét és a gyermekét. (Ranschburg, 2006)

A bántalmazók viselkedésében vannak közös vonások, amelyek később erőszakos magatartásra utalnak. A figyelmeztető jeleket összességében kell nézni, nem pedig egyenként. Már korán megjelenik, hogy állandóan féltékeny, azt szeretné, hogy a partnere ne találkozzon a családjával és barátaival. Már itt elkezdődik az elszigetelésnek a folyamata. Folyamatosan szabályozza a nő öltözködését, viselkedését, szabadidejét. Tetteiért és cselekedeteiért nem vállal felelősséget, valamint a vitákat elzárkózással próbálja megoldani. És az egyik legfontosabb, hogy teljesen más arcát mutatja meg a barátok és a család előtt, mint otthon a négy fal között. (Nane, 2015)

2.7.2. A bántalmazó kapcsolat kialakulása:

Ranschburg (2006) a bántalmazó minél hamarabb szeretne elköteleződni, akár már az első randin szerelmet vall, elhiteti, hogy feleségül veszi és ő lesz a gyermekeinek az édesanyja. Majd eltelik néhány hét és a nő férjhez ment vagy élettársi kapcsolatba kerül egy olyan emberrel, akit alig ismer. Ezek után jön, fokozatosan az izoláció kikérdezi mikor hol, kivel volt. Fokozatosan megszakadnak a baráti, munkahelyi, illetve családi kapcsolatai és arra eszmél rá, hogy a bántalmazó férjén kívül senkije nincs. Anyaként a gyerekek felügyelete a legfontosabb feladat. A feleség szerep szerint a nőnek rendbe kell tartani a háztartást és mindig mindennek tökéletesnek kell lennie.

Ranschburg Jenő (2006) tapasztalatai szerint vannak különböző „ciklikus bántalmazói” jelenségek, amik felismerhetőek: Az első a paranoid karakter, akinek önértékelési zavarai vannak, ami miatt állandóan féltékenykedik. A második a birtoklás igénye, amikor a feleségét és a gyermekei felett tulajdonosi hatalmat gyakorol vagy szeretne gyakorolni. A harmadik az önkontroll gyengesége, ahol az egyénnek alacsony a stressz tűrőképessége és gyakran ingerlékeny. A negyedik az egocentrikus jellem, amikor saját magát helyezi a középpontba. Szerinte a nők nem egyenértékűek a férfiakkal, nekik a legfontosabb feladata a háztartás vezetése és a gyermekek nevelése. Az utolsó bántalmazói jelenség a függőség, ami azt takarja, hogy a bántalmazó azért bántja a feleségét, mert úgy véli, a hatalmát folyamatosan érzékeltetni kell.

2.7.3. Bántalmazott nő jellegzetességei:

A bántalmazott nők többnyire szégyellik a bántalmazást, és önmagukat hibáztatják az őket érő erőszak miatt, ezért ritkán mondják magukról, hogy „bántalmazott nő vagyok”, és esetenként valóban meg is vannak győződve arról, hogy ami történik velük, az nem bántalmazás.

A bántalmazott nőknek vannak általános ismérvei, testi tünetei és más jellemzőket tapasztalatunk, amikor a párjával együtt jelenik meg a társaságban. (Nane, 2015)

A bántalmazott nő általános ismérvei közé tartozik, hogy retteg a partnere dühétől, lehangolt és szorongó, szégyelli a sérüléseit, próbál a partnere kedvében járni, fél a bántalmazás következő elemétől és gyakran vannak öngyilkossági gondolatai és akár kísérletei. Attól fél, hogy nincs kiút a bántalmazó kapcsolatából, ami akár tarthat 20-30 éven át, ilyenkor a szakembernek kell segítséget nyújtani. A kapcsolata során megjelennek testi tünetek is. Számos sérülése van az arcán, mellkasán, lábán, a hátán. Az eszkalálódás során a sérülések súlyosbodnak. És a kettő legszembetűnőbb a tünetek közül, amikor valaki megérinti és fél, elhúzódik a másik embertől, valamint sérüléseire furcsa magyarázatot ad például „leestem a lépcsőn.” Ha a párjával jelenik meg, akkor látványosan törődik vele, állandóan szemkontaktust tart vele, a nő viselkedése megváltozik, ha a férfi távolabb megy tőle. (Nane, 2015)

Összességében a bántalmazó kapcsolatoknak rengetegféle jellemzője van. Sokszor a bántalmazott nő nem szeretni elfogadni és felismerni, hogy bántalmazó kapcsolatban él. Ilyenkor fontos a szakember jelenléte és tudatosítani kell az áldozatban, hogy a kapcsolat, amiben van vagy kilépett az nem egészséges, sem neki, sem a gyermekei számára.

2.8. Bántalmazás hatása az áldozatokra:

A bántalmazás következményei és hatásai sokrétűek, és a nők jelentős része csodálatra méltó erővel képes tovább élni az életét, a családon belüli fizikai, lelki és sokszor szexuális terror az áldozat életének egészére hatással van. Az első a **lelki fájdalom**, akik elhidegültek a férjüktől jobb helyzetben vannak. Hiába a sok sérülés és erőszak, sok nő még mindig szereti a férjét. Az egyik legnagyobb lelki fájdalom, hogy az az ember bánt engem, akit én szeretek, és akár hozzá is mentem. Ennek lehet a következménye, a depresszió, öngyilkossági kísérlet, valamint a drog és alkoholfüggőség. A következő a **fizikai fájdalom**, amit a bántalmazott nők egész életük során magukon viselnek. Sok olyan bántalmazott nő van, aki a rengeteg súlyos sérülést szenvedett a lábán, derekán, csípőjén, gerincén, hogy képtelen ülni. A legtöbb bántalmazott nőnek eltorzult az arca, orra, állkapcsa. A bántalmazott nők nagy része nem jut el orvoshoz, mert nem engedik el, de ha mégis eljut, az orvosnak nem mondják el a valódi okot. A harmadik a **fenyegetettség és a félelem érzése**, amikor elindul a bántalmazás újabb és újabb nagyjelenetek történnek, ami egyre jobban eszkalálódik. A bántalmazott rájön, hogy az ő viselkedésétől függ, hogy mikor lesz a nagyjelenet. Emiatt bizonytalanság alakul ki benne

és állandóan készenlétben áll egy újabb bántalmazásra. Egész életében félelemben él, félti magát, a gyermekeit, otthonát, hozzátartozóit. (Morvai, 1998)

És az utolsó csoportot körülbelül 20 évvel ezelőtt alkotta meg Lenore Walker. Ez pedig a **„bántalmazott nők tünetcsoportja”**, ami azt jelenti menekülésre nem képes vagy nem akaró nők csoportja. Lényege, a súlyos és rendszeres bántalmazások, olyan következményeket váltanak ki, amely a szervezet működőképességét akadályozza hosszútávon. Előfordul, hogy „leblokkolnak”, teljesen tehetetlennek érzik magukat és úgy gondolják, hogy képtelenek a helyzet változtatására. A bántalmazott nők nem kockáztatnak meg egy szökést mivel félnek egy esetleges súlyos veréstől vagy, hogy a bántalmazó megöli őket. (Morvai, 1998)

Tehát, ami kiderült, hogy a bántalmazás mindenkire máshogyan hat. Rengeteg nő küzd fizikai és lelki fájdalommal, folyamatos félelemérzéssel, mindig a hátuk mögé néznek és ez az egész életüket végigkíséri, még akkor is, ha kilépett a kapcsolatból. Sok nő fél attól, hogy a bántalmazó megöli őt vagy a gyermekeit, attól fél, hogy megtalálja őket a bántalmazó és megöli őket.

2.9. A családon belüli erőszak okai:

A bántalmazó:

A bántalmazás gyökere a bántalmazónak valamilyen lelki rendellenessége. Ez lehet lelki betegség, olyan személyiségjegyek összessége, amely valószínűsíti, hogy valakiből bántalmazó lesz, kommunikációs probléma, és a gyermekkorban saját családi környezetében megtanult viselkedés minták. A bántalmazók jelentős része munkaképes és a társadalmi normákat is elfogadja és a feleségén kívül mindenki mással betartja. A bántalmazó viselkedése teljesen szabályos a többi családtaggal, szomszédokkal, kollégákkal, nem viselkedik agresszíven csak a feleségével és a gyerekekkel. A bántalmazás oka még továbbá a család egészének működési zavarai, a szegénység, munkanélküliség, stressz, alkoholfogyasztás. Valamint a bántalmazó azért bántja az áldozatot mivel úgy gondolja, hogy megteheti, hiszen az áldozat az ő alárendeltje és a hatalma korlátlan felette. (Morvai, 1998)

A bántalmazóknak és az áldozatoknak is rengeteg oka van a kapcsolatban maradásra. A szakirodalmak szerinti legnagyobb oka a gyermek, valamint a másik az anyagi helyzete a bántalmazott anyának. Hiszen hiába szeretne elmenekülni, ha nincs pénze, akkor nem tud lakást kivenni, viszont szakemberekhez tud fordulni és lakhatási lehetőséget biztosítanak.

2.10. Miért marad az áldozat a kapcsolatban:

Rengeteg oka lehet annak, ha valaki benne marad a bántalmazó kapcsolatban. Eleinte azért maradt, mert szereti a párját, hisz abban, hogy megváltozik, vagy majd ő megváltoztatja. Elhiszi a párja bocsánatkérését és azt gondolja, többet nem fogja bántani. És ami minden kapcsolatban megjelenik, nem csak az elején az pedig a szégyen. Szégyelli azt, hogy ez vele történt meg, nem tudja, kihez forduljon, valamint fél a segítségkérés következményétől. A kapcsolat későbbi szakaszában azért marad, mert elhiszi a partnere ígéreteit, reménykedik, hogy megváltozik, a családja is elvárja, hogy a párja mellett maradjon. Van közös gyermekük és fél attól, hogy nem tudja eltartani őket, nem lesz lakhatási lehetőségük és a bántalmazó elveszi tőle a gyermekeit. A bántalmazott nőnek, nincs félretett pénze, keresete, emiatt nehéz lenne a megélhetése. Retteg a partnere hatalmától, erőszakosságától, hogy megölheti a családját, gyermekeit vagy akár őt is. A sikertelen menekülés után már csak az öngyilkosságot vagy gyilkosságot látja kiútnak. Kettős érzései vannak, hiszen akármit tett szereti a férjét a bántalmazott nő, de fél és retteg is tőle és érzi, hogy ez így nem jó és nem mehet tovább. A környezet, a hatóságok, a segítők eszköztelensége, közönye vagy áldozathibáztató hozzáállásának hatására a bántalmazó azt tapasztalja, hogy senkire nem támaszkodhat. (Nane, Miért marad?, 2015)

Nehéz megfogalmazni, az okait, hogy egy bántalmazott nő miért marad a kapcsolatban. Amiket felsoroltam az csak néhány ok, ami miatt valaki benne marad a kapcsolatban ennél sokat több és komplexebb, okai is lehetnek. Talán az egyik legfontosabb ok, amit korábban leírtam a rendszer hozzáállása a bántalmazáshoz és a családon belüli erőszakhoz. A rendszer sajnos a mai napig áldozathibáztató, nem hisznek a bántalmazott nőnek, nem adják ki a távoltartási végzést és ez is lehet az oka, hogy nem is próbálkoznak menekülni. Valamint az áldozat saját magát hibáztatja, amiért a kapcsolat tönkrement, még mindig szereti a férfit, de legtöbbször a gyermekek miatt és az anyagi körülmények miatt maradnak.

2.11. Kapcsolat kimenetele:

A bántalmazó kapcsolatoknak háromféle kimenetele lehet. Az első, amikor a bántalmazó segítséget kap, megjelentek terápiás csoportok, amelyek önuralmat tanítanak, valamint, azt hogy miért ne bántalmazzák a partnerüket. Ezek leginkább külföldön jelentek meg és csekély eredményt értek el, hiszen azok mentek el a programra, akiknek volt veszteni valójuk, például börtönbüntetést kaptak. A második, amikor a bántalmazott nő kilép a kapcsolatból. Ez kockázatos és veszélyes, hiszen a bántalmazó bármit megtenne, hogy visszaszerezze a családját vagy ártson nekik. Az utolsó szakasz, amikor a kapcsolat fennmarad. A három közül

ez a legveszélyesebb, hiszen a bántalmazás súlyosbodik és eskalálódik és akár halállal is végződhet a kapcsolat. (Nane, Miért marad?, 2015)

A bántalmazó kapcsolatoknak három féle kimenetele lehetséges. Az első, amikor a bántalmazó segítséget kap és megváltozik, ami Magyarországon egyelőre nem működik, inkább külföldön jelenik meg. A második, amikor a nő kilép a kapcsolatból, ami lehet veszélyes is mivel a bántalmazó megtalálhatja, de már nem mindennap éli az életét készenléti állapotba. Az utolsó és legveszélyesebb, amikor benne marad a kapcsolatban, mivel bármikor eskalálódhat az erőszak, olyan szinten, hogy a bántalmazó megöli az áldozatot.

A gyermek és feleségbántalmazás között van pár összefüggés. A gyermek szemtanúja vagy akár részese lehet a bántalmazásnak, ami súlyosan kihat az iskolai viselkedésére valamint felnőttként akár ő is bántalmazóvá válhat. A kutatásom során az anyákat meg fogok kérdezni arról, hogy a gyermekeik mit észleltek a bántalmazásból.

2.12. Gyermekbántalmazás:

A gyermekbántalmazás fogalmát nehéz meghatározni, hiszen a különböző tudományterületek mind másféleképpen közelítik meg. A családon belüli erőszak, valamint a nők elleni erőszak során a gyermekek legtöbbször érzékelik a bántalmazást vagy látják is, nem ritka az sem, hogy a gyermek is bántalmazás áldozata lesz. A WHO megfogalmazása ami, a legjobban körülírja a gyermekbántalmazást. Eszerint a gyermekbántalmazás vagy rossz bánásmód magában foglalja mindazokat a fizikai és/vagy érzelmi, veszélyeztető, szexuálisan bántalmazó, elhanyagoló vagy gondatlan magatartásokat, kereskedelmi vagy más jellegű kihasználást, amelyek tényleges vagy potenciális ártalmat jelentenek a gyermek egészségére, túlélésére, fejlődésére, méltóságára nézve egy olyan kapcsolat keretében, amelynek alapja a felelősség, a bizalom és az erő. (Balogh, és mtsai., 2017)

A gyermekbántalmazás típusai:

2.12.1. Fizikai abúzus:

A fizikai bántalmazás szándékosan vagy gondatlanul elkövetett erőszak, amely a gyermeknek fizikai sérülést, maradandó károsodást okoz, vagy a halálához vezet. (Gyurkó, 2009, old.: 338)

A fizikai abúzus, amelyet a 18 évesnél fiatalabb gyermek szenved el a szülői ütés, rúgás, rázás, dobás/lökés, gondatlan leejtés, égés, szúrás, fojtogatás, mérgezés, leforrázás, vízbe fojtás következtében. A fizikai bántalmazásra utaló jegyek között találhatjuk a bántalmazás,

fojtogatás, verés, égés, forrázás látható külső jegyeit, korábbi sérülések nyomait, nem balesetből származó csonttöréseket. (Balogh, és mtsai., 2017, old.: 174)

A testi bántalmazással együtt járnak különböző pszichés tünetek. Ilyenek megriad, fél, amikor a sérülésről kérdezik, ellentmondásos történetet mesél el, hangulata változékony, iskolai teljesítménye romlik, feszült a légkör a szülő és a gyermek között. (Gyurkó, 2009)

A fizikailag bántalmazott gyerekek között nem található nemi különbség, de a szülők között igen: a csecsemőket és a kisebb gyerekeket az anyák bántalmazzák gyakrabban, a nagyobbakat inkább az apák. (Balogh, és mtsai., 2017)

2.12.2. Emocionális abúzus:

Az érzelmi bántalmazás: rendszeresen vagy folyamatosan tanúsított olyan magatartás, amelynek hatására a gyerek tartósan értéktelennek, csökkent értékűnek, szerethetetlennek érzi magát, torzul az énképe és az önértékelése. (Gyurkó, 2009, old.: 339)

Az érzelmi bántalmazásnak vannak különböző típusai:

Az érzelmi bántalmazáson belül megkülönböztetnek verbális, nonverbális, mulasztásos, tevőleges magatartásokat. A nonverbális érzelmi bántalmazás körébe tartoznak a gesztusok, mutogatás, gyermek kerülése. A mulasztások körébe tartozik például a gyermek számára fenyegető helyzetben történő segítségnyújtás elmulasztása. A tevőleges magatartásokhoz tartozik a gyermekek számára megalázó helyzetek előidézése. Sajátos csoportját jelenti az érzelmi bántalmazásnak az online elkövetett abúzus, amikor chat-szobák, közösségi oldalak résztvevői verbálisan, vizuálisan megszégyenítik egymást. (Gyurkó, 2009)Az előzőekben leírt tipológiát Gyurkó Szilvia alkotta meg, de nyilván található másfajta tipológia is.

A Pedagógusok Pszichológiai kézikönyvében 6 típus sorolnak fel. Az első típus az elutasítás, amikor a szülő megvetéssel, megszégyenítéssel, nevetségessé tevéssel, megalázással válaszol a gyermek érzelmeire, szeretetigényére, félelem- és szorongásérzésére. A második típus a terrorizálás során a szülő megfenyegeti a gyereket, hogy elhagyja, megveri, megnyomorítja, megkínozza vagy akár meg is öli. A harmadik típus az izolálás során a szülő a gyereket bezárja a lakásba, akár egész napra is egy szobába. A következő típus kizsákmányoló, megvesztegető szülői magatartás azt jelenti, hogy a gyereket bűncselekményre, önsértő vagy antiszociális magatartásra buzdítja. A szülő a gyermek érzelmeit, érzékenységét visszautasítja, ha a gyereknek sikerül valami vagy dicséretet érdemel, akkor ezt a szülő nem jutalmazza, nem válaszol rá. Az utolsó típus a gyerek orvosi és egészségügyi szükségleteit figyelmen kívül

hagyja: ami azt jelenti, hogy betegség, védőoltás vagy egy szükséges egészségügyi ellenőrzés esetén a szülő nem viszi orvoshoz a gyereket. (Balogh, és mtsai., 2017)

A gyerekek viselkedése egyre inkább ellenséges és antiszociális lesz, az agresszió és a társas izoláció mellett sok gyereknél megjelenik a visszahúzódó magatartás is. Társak közötti vitás és feszült helyzetben szoronganak, és gyakran agresszíven lépnek fel, főleg a szorongó, a nyugtalan féllel szemben lépnek fel támadóan. Iskolában rosszul teljesítenek, serdülőkorban előfordul a depresszív zavar, drog és alkoholfogyasztás, öngyilkossági kísérlet, valamint kisebb bűncselekményeket követnek el. (Balogh, és mtsai., 2017)

2.12.3.Szexuális abúzus

Szexuális bántalmazás minden olyan cselekmény, amelynek révén egy gyermeket szexuális aktivitásba vonnak be, ha a gyermek életkoránál, fejlettségénél fogva nem tekinthető felkészültnek, érettnak erre, illetve, ha ez a magatartás ellenkezik az adott ország törvényeivel, elfogadott társadalmi normáival. (Gyurkó, 2009, old.: 340)

Szexuális bántalmazás, amikor fizikai kapcsolattal, simogatással, molesztálással, maszturbálással rábírák és kényszerítik a gyermeket. Ide tartozhat még, amikor idő előtt tekint meg pornográf anyagokat a gyermek. A szexuális bántalmazásnál is megjelenik az online történő szexuális bántalmazás, amely során a gyermek kényszerül pornográf tartalmú üzenetek kap, társskereső oldalakon lát, hall olyan tartalmakat, amelyek a korának nem megfelelőek. (Gyurkó, 2009)

Tüneteket tekintve jellemző a hirtelen érzelem és viselkedésváltozás, egyedülléttől való félelem, éjszakai felriadás, iskolai teljesítmény romlása, koncentráció. (Balogh, és mtsai., 2017)

2.12.4. Elhanyagolás:

Gondatlanul vagy szándékosan elkövethető olyan magatartás vagy cselekmények sorozata, amelynek során a gyermek nem kapja meg az életben maradásához, az egészséges testi, lelki, érzelmi fejlődéséhez szükséges gondozást, táplálást, tárgyi feltételeket és szeretetet. Az elhanyagolásnak vannak, különböző típusai ide tartozik a fizikai, érzelmi elhanyagolás, elhagyás, felügyeletének elhanyagolása, egészségügyi és oktatási elhanyagolás, valamint sajátos típusként a balesetek. (Balogh, és mtsai., 2017)

A fizikai elhanyagolás, ide tartozik az étel öltözék, lakhatás biztosításának a hiányossága. Az érzelmi elhanyagoláshoz tartozik a szeretetlen szülői gondoskodás, és a gyerekekkel töltött

idő rövidsége. A harmadik típusba sorolható, amikor a gyermekét kiteszi, otthagyja, gondozásáról lemond, egyedül játszik az udvaron és nem figyelnek rá. Az egészségügyi és oktatási elhanyagolás, amikor a gyermek sokat hiányzik az iskolából, akadályozzák az iskolai felkészülését, valamint a gyermek számára szükséges és megfelelő egészségügyi segítséget nem kapja meg. A balesetek egy különös típus, hiszen megelőzhető lett volna megfelelő felügyelettel és körültekintéssel. (Gyurkó, 2009)

Az elhanyagoló szülők magányosak, izoláltak, úgy érzik, nincs semmi támaszuk az életben, kétségbeesettek, tehetetlenséget és súlyos stresszt élnek meg, a gyerekeiket nem engedik közel magukhoz érzelmileg, nem tudnak velük kapcsolatot teremteni, ha mégis, akkor ez negatív tartalmú. Az ilyen szülők sokszor nem észlelik vagy félreértik a gyerekek szükségleteit, jelzéseit, és nem is adnak rá válasz. (Balogh, és mtsai., 2017, old.: 182)

Az elhanyagolásnak különböző tünetei vannak a beszédfejlődés, kreativitás, közösséghez alkalmazkodás, az iskolai teljesítőképesség elmaradása az átlagostól, illetve a gyermek valós képességeitől; kötődési rendellenességek ilyen például a szorongás, visszahúzódás, csavargás, stb. Valamint, ami szemmel látható, hogy ápolatlan, nem az időjárásnak megfelelő ruhákat hord, gyakran lesz beteg és szed össze fertőzéseket. (Gyurkó, 2009)

A gyermekbántalmazás okai közé sorolható a szülők múltbeli nevelési tapasztalatai, hiszen a szülő azt alkalmazza, amit ő is tapasztalt. A szülők visszaemlékeznek arra, hogy hogyan viselkedtek egyes hasonló szituációban, amikor ő volt gyermek és arra az ő szülei hogyan reagáltak és gyermekként értékelte ezt. Az ilyen múltbeli tapasztalatokra a szülőnek pontosan emlékeznie kell. Az a szülő, aki maga is szenvedett apja tettektől dönthet kétféleképpen. Mégpedig, hogy soha nem emel kezét a gyermekére, vagy pedig megveri ugyanúgy, ahogyan az apja tette vele. (Ranschburg, 2014)

A gyermekbántalmazás típusai között ugyanúgy megjelenik, mint a bántalmazó kapcsolatokban az érzelmi, fizikai, szexuális bántalmazás. Ami különbség az elhanyagolás, valamint a gazdasági erőszak nem jelenik meg a gyermek esetében, viszont a bántalmazott anya által lehet érintett benne. A bántalmazási formákban közös, hogy a gyermek fejlődésére hatással vannak, valamint a társas kapcsolataikra, iskolai teljesítményükre, és pszichés állapotukra. Amit említettem a gyermekbántalmazás és élettárs/ feleségbántalmazás kapcsán, hogy a bántalmazó fél, gyermekkorában bántalmazás áldozata volt és e miatt a múltbeli események miatt vált ő maga is bántalmazóvá.

2.13. Feleség/élettárs bántalmazása és a gyermekbántalmazás összefüggései:

A családon belüli erőszakkal kapcsolatos vizsgálódás során a gyerekek testi és lelki bántalmazása és a feleség vagy élettárs bántalmazás között szinte minden olyan ügyben szoros összefüggés van, ahol a családban gyermek is van. Ez a szoros összefüggés kettős egyfelől igen sok feleségbántalmazó éppúgy veri, kínozza a gyermekét, mint a házastársát, másfelől azonban a gyermek lehet szem- és fültanúja az anyja verésének, kínzásának, megerőszakolásának. (Perge, 2004)

Az összefüggések már a születés előtt elkezdődnek, ami azt jelenti, hogy a terhesség és a gyermek érkezése súlyosbítja a bántalmazást. Előfordulhat, hogy a terhesség és a gyermekvállalás időszakában kezdődik a bántalmazás. A terhesség alatti tetteges bántalmazás a legnagyobb oka a terhesség alatti rendellenességeknek, koraszüléseknek és vetéléseknek. A bántalmazott nőknél előfordul az abortuszra való kényszerítés vagy akár annak a megtiltása és ezzel a bántalmazó arra kényszeríti az áldozatot, hogy megszüljön a gyereket. A gyermek születése körüli időben sok nő úgy gondolja, neki kell megőriznie a családi békét, harmóniát és egyensúlyt. És ha ez nem sikerül, kudarcént élik meg és magukat hibáztatják. (Morvai, 1998)

Azok a gyerekek, akik erőszakos családi légkörben nőnek fel ők is áldozatok. A bántalmazás miatt feszültség, valamint magatartás és viselkedészavart is eredményezhet. Előfordulhat az is, hogy saját magukat kezdik okolni a bántalmazás miatt, ami lelki és fejlődésbeli zavarokat okozhat. Valamint, ahogy a nők úgy a gyermekek is folyamatosan készenléti állapotban lesznek, hiszen félnek a bántalmazástól. Az erőszakos családban felnövő gyerekeket gyakran fizikailag és érzelmileg is elhanyagolják. Ennek az az oka, hogy a szülők krízisben vannak, valamint a gyerekek a jelenlétükkel zavarják a kialakult erőviszonyokat. (Perge, 2004)

A gyermekek, akik erőszakos családban nőnek fel, megtanulják a szülei erőszakos viselkedésmintáit. Ez leginkább a fiúkra igaz, a kutatások szerint az erőszakos férfiak 80%-át bántalmazták gyerekkorában vagy tanúi voltak az édesanyjuk bántalmazásának. Akik ilyen családban nőnek fel gyakran ők is bántalmazzák a hozzájuk közel álló nőket. valamint később gyermekeiket. (Perge, 2004)

A magyar statisztikák megmutatják, hogy Magyarországon körülbelül 200 ezer nő él bántalmazó kapcsolatban. Tóth Olga és Windt Szandra kutatásait emeltem ki a saját kutatásomba.

2.14. Magyarországi helyzetre vonatkozó adatok a témában:

Magyar statisztikák szerint Magyarországon minden héten meghal egy nő a hozzá közel álló férfi brutalitása miatt. Magyarországon jelenleg 200 ezer nő él olyan kapcsolatban, amely fizikai és vagy szexuális erőszak áldozatává teszi a partnere. (Tóth, 1999)

Erőszak a családban:

Tóth Olga kutatásában a családon belüli erőszak formáit, előfordulását és gyakoriságát vizsgálja. Kutatásából, hoztam néhány adatot, ami releváns az én saját kutatásomhoz. A házastársak között gyakori a veszekedés, mint például 40%-a veszekszik a gyermeknevelés témakörében, az anyagiakon és hogy a férj kevés házi munkát végez. Megkérdezettek 1/3-a szerint feleség fizikai bántalmazása előfordul a házasságokban. 28-37 évesek 40%-nak házasságára jellemző, hogy a férje veri a feleségét. Akik gyerekkorukhoz hasonló fenyegetettségről adtak számot azok felnőtt kapcsolatukban is éltek meg fenyegetettséget. Megkérdezettek 28%-a élt át fenyegetettséget a párkapcsolatukban, azzal kapcsolatban, hogy a férjük megveri őket. Ez összefüggésben van a megkérdezettek iskolai végzettsége között. 8. osztálynál kevesebbet végzettek 46%-át verte a férje. Felsőfokú végzettséggel rendelkező személyek esetén 19%-át verte a férje. Magasak az adatok a diplomás nők körében, hiszen minden 5. élt fenyegetett légkörben a férjével. (Tóth, 1999)

A családon belüli erőszak statisztikai jellemzői - az 1997 és 2002 között ismertté vált bűncselekmények kriminálstatisztikai elemzése:

A kutatásban előzetesen megállapították, hogy a családon belüli legtöbb bűncselekmény a házastárs/élettárs sérelmére követik el. Az esetek nagy többségében férfiak az elkövetők. A bűncselekmények áldozatainak 96%-a felnőtt, a fiatal és gyermekkorúak száma alacsonynak mondható. A fiatalok sértettek száma 2002-re 30%-kal emelkedett és a gyermekkorú áldozatok száma is egyre növekedett. Családon belüli bűncselekmények esetén az elkövetők, hat év alatt átlagosan 43%-a lépett fel házastársa vagy élettársa ellen. Az összes elkövető 87%-a férfi volt az elmúlt évek során. A férfi elkövetők átlagosan évente 5%-a követ el bűncselekményt valamely családtagja ellen. Az emberöléseket többnyire felnőtt férfiak követik el felnőtt férfiak ellen, viszont sokkoló adat, hogy az emberölések 43%-a családon belül történik. Az emberölést elkövető férfiak 36%-ban hozzátartozójuk sérelmére követték el a bűncselekményt. A családon belüli emberölést elkövető férfiak körülbelül fele házastársát vagy élettársát öli meg. Testi sértések körében családon belül nagy a látencia, hatóságok tudomására jutó testi sértések 30%-a családon belül történik, a férfiak 27%-a követ el könnyű testi sértést valamely hozzátartozója ellen. Könnyű testi sértést elkövetők 86%-uk férfiak.

Férfi a családja valamely tagja ellen követ el bűncselekményt akkor 50%-ban házastársa vagy élettársa ellen követi el. Súlyos testi sértés elkövetők száma évente 6000 körül van. A statisztika szerint az elkövetők közel 30%-a valamely hozzátartozója ellen követi el a bűncselekményt. A férfiak, akik családon belül követik el a büntetett több mint 50%-a házastársa vagy élettársa ellen követi el a bűncselekményt. Körülbelül 750 elkövetőt jelent évente, akik ezen belül 77,5%-a feleségük vagy élettársuk ellen követi el. (Windt, 2002)

Személyi szabadság megsértésének elkövetőinek a száma évente körülbelül 360 fő és az elkövetők 86%-a férfi. A büntetett elkövető férfiak, évente 70 férfi és ebből 50 férfi az élettársa vagy házastársa ellen követi el a bűncselekményt. Magánlaksértést évente körülbelül 1300-an követnek el leginkább a férfiak (83%). A nemi erkölcs elleni bűncselekményt leginkább férfiak követik el nők ellen. Az ismerté vált bűncselekmények 16%-a családon belül történik. Az erőszakos közöszlést leginkább férfiak követik el nők ellen. A magas látencia ellenére is az esetek 20%-a történt családon belül. Az erőszakos közöszlést 85%-ban férfiak követik el felnőtt nők ellen. A női áldozatok aránya 98%-os. Erőszakos közöszlést az elkövetők 22%-a valamelyik hozzátartozója ellen követte el. (Windt, 2002)

A Magyarországi statisztikai adatokból kiderül, hogy a családon belüli erőszak bármilyen társadalmi rétegben megjelenhet. Azon személyek, akik korábban bántalmazó kapcsolatból menekültek, előfordul, hogy egy másik bántalmazó kapcsolatban lépnek be. A családon belüli erőszakhoz kapcsolódó bűncselekmények 50%-át áldozatok élettársai követték el és a kiskorú áldozatok száma egyre nő. Amit érdekesnek tartok kiemelni, hogy a szexuális erőszak tekintetében a magas látencia ellenére is 20% esetén a megkérdezettek közül az élettársa/házastársa követte el.

Fontosnak tartottam, hogy a Büntető Törvénykönyvből kiemeljem azokat a jogszabályokat, amik a családon belüli erőszakhoz tartoznak.

- **BTK 2012/a Kapcsolati erőszak:** foglalt új tényállás, amely a párkapcsolati erőszak egyes formáit bünteti. Aki a házastársa, élettársa ellen követ el rendszeresen emberi méltóságot sértő magatartást, közös anyagi javakat von el és az áldozatot nélkülözésnek teszi ki, akkor két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Ide tartozik a 8 napon belül és 8 napon kívül gyógyuló testi sértés. 8 napon belül gyógyuló testi sértés esetén az elkövető könnyű testi sértés miatt 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. 8 napon túl gyógyuló testi sértés esetén az elkövető súlyos testi sértés büntette miatt 3 év szabadságvesztéssel büntethető. (Büntető Törvénykönyv, 2012)

- **Ideiglenes Megelőző Távollágtartás:** Az ideiglenes megelőző távollágtartás, valamint a megelőző távollágtartás átmenetileg korlátozza a bántalmazó tartózkodási szabadságát, a tartózkodási hely szabad megválasztásának jogát, szülői felügyeleti jogát, valamint gyermekével való kapcsolattartási jogát. Távol kell maradnia a bántalmazott személy ingatlanától, illetve a bántalmazottól. Ideiglenes megelőző távollágtartást a rendőrség elrendelheti 72 órára, ha a helyszínre kiérve bántalmazás jeleit észleli.

- **Megelőző Távollágtartás:** A bíróság adhatja ki legfeljebb 60 napra. Bántalmazott és a hozzátartozói is kérhetik. (Büntető Törvénykönyv, 2012)

- **Zaklatás:** A magyar jogrendszer 2008 óta védi a zaklatás áldozatait. A zaklató azzal, hogy a sértettet tartósan háborgatja, bűncselekményt követ el és akár szabadságvesztéssel büntethető. Aki a volt házastársát-élettársát zaklatja, fenyegeti testi épségét akár 3 évre is elítélhető. (Büntető Törvénykönyv, 2012)

13/2003. (III.27) ORFK intézkedés: a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról, amely tételesen felsorolja a családon belüli erőszak fogalma alá tartozó bűncselekményeket és pontos meghatározást is ad a jelenségre. (Büntető Törvénykönyv, 2012)

- **32/2007 ORFK utasítás:** meghatározzák a családon belüli erőszak fogalmát, valamint azt, hogy a (volt) házastársak, illetve (volt) partnerek között megvalósuló vagy az egyik személy által elkövethető bűncselekményeket. Ilyen bűncselekmények lehetnek az emberölés, erős felindulásból elkövetett emberölés, öngyilkosságban közreműködés, magzatelhajtás, testi sértés, gondozás elmulasztása, kényszerítés, lelkiismeret és vallásszabadság megsértése. Továbbá a személyi szabadság megsértése, emberrablás, emberkereskedelem, magánlaksértés, visszaélés személyes adattal, levéltitok megsértése, magántitok jogosulatlan megismerése, rágalmozás, becsületsértés, közúti veszélyeztetés, családi állás megváltoztatása, kiskorú veszélyeztetése, tartás elmulasztása, a nemi erkölcs elleni bűncselekmények, közveszélyokozás, terrorcselekmény, garázdaság, önbíráskodás, visszaélés kábítószerrel, lopás, rablás, zsarolás, rongálás. Ezeket, bűncselekményeket a Büntető Törvénykönyvbe fogalmazták meg. A Szabálysértési Törvénykönyvbe foglalt következő szabálysértések a becsületsértés, magánlaksértés, gyermekkel koldulás, veszélyes fenyegetés. Családon belüli erőszaknak kell tekinteni a hamis tanúzásra felhívást, illetve hatósági eljárás akadályozását. (ORFK, 2007)

2003-as és a 2007-es ORFK utasítás kimondja, hogy abban az esetben is intézkednie kell a rendőrnek, ha az erőszak magánlakásban zajlik. Mint látható a törvényi vonatkozásokban, hogy a kapcsolati erőszakra van egy törvény létrehozva, viszont a családon belüli erőszak

még csak megemlítve sincs. Az ORFK utasításban a családon belüli és a párkapcsolati erőszak esetéhez kapcsolódó bűncselekmények és eljárásrend van megemlítve. A szakirodalmak olvasása alapján a hatóságok bizonyos esetekben, például, ha a bántalmazó ismert személy a városban, vagy magas rangja van közkedvelt a települése, előfordul, hogy bagatellizálják az esetet és az áldozatot hibáztatják, és nem adják ki az ideiglenesen megelőző távolságtartási végzést, ami a hatóságnak kötelező lenne kiadni a törvények szerint.

2.15. A járvány hatása a családon belüli erőszakra:

Nane Egyesület kutatása:

Az UN Women jelentése szerint a COVID-19 járvány kitörése óta a nők és lányok elleni erőszak, köztük a családon belüli erőszak, az online erőszak és az utcai szexuális zaklatás is fokozódott, súlyosbítva a már előtte is fennálló válságos helyzetet. 2020 áprilisában az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT) arról számolt be, hogy hívásaik száma a lezárásokat és a vészhelyzet kihirdetését követő 2. héten jelentősen megnőtt. A NANE hívásainak adatbázisa azt mutatja, hogy a járványügyi korlátozások első heteiben csökkent a segélyhívások száma, valószínűleg az általános bizonytalanság miatt. Majd ezután azonban megnőtt a hívások száma, a korábbi évek átlagait messze felülmúlva. A hívók között jelentősen csökkent a 25-49 év közötti nők és a három vagy több gyermeket nevelő nők aránya. A járvány időszakában a hívásokban 88%-ra emelkedett a gazdasági erőszak, míg ez korábban 67% volt. Az online erőszak, 27-ről 73%-ra. Az erőszak fokozódása miatt történhetett, hogy a járvány elszigetelte őket a külvilágtól, nap 24 órájában a bántalmazóval éltek együtt. Továbbá a gyerekek is otthon maradtak, tanulásban kellett segíteni nekik, kijárási korlátozás is kialakult. Valamint az intézményeket is nehéz volt elérni, hiszen, nekik is hirtelen és gyorsan online formába kellett átvinni a tanácsadást és minden más segítségnyújtási formát. Az intézmények tekintetében megállapítható, hogy a legtöbb személy a nőjogi szervezethez fordult, valamint a segélyvonalakhoz és a kórházhoz fordult a legkevesebb személy. (Nane Egyesület, 2022)

Összefoglalva a nők elleni erőszak és a családon belüli erőszak a covid hatására növekedik. A nők nem tudnak kilépni a kapcsolatból, nem tudnak elmenekülni a bántalmazó fél elől valamint az intézmények sem mindig segítőkészek. A kutatás során is kiderült, hogy a rendőrség elnéző a bántalmazó féllal szemben, a megelőző távolságtartást sem adják oda mindig a bántalmazott nőknek. Magyarországon covid idején nem igazán találtak ki országos szinten megoldási módokat. Nőket segítő egyesületek online csináltak tanácsadást, különböző

csoportokat hoztak létre például chat csoportokat, ahol tudtak segítséget kérni. Szerintem a probléma ott kezdődik, hogy a törvények nem elég szigorúak mivel sokszor a bántalmazó fél ki tud bújni a büntetés alól.

3. A vizsgálat bemutatása

Helye: Az interjúim közül egy valósult meg személyesen a Szolnoki Krízisambulancia székhelyén, a másik 4 interjú online felületen valósult meg a távolság miatt.

Ideje: 2023-2024 között készültek el az interjúim.

3.1.Hipotéziseim:

1. Felteszem, hogy az adatközlők szakmai tapasztalata szerint a bántalmazó családban a bántalmazás kezdetétől számítva, az első öt évben nem lépnek ki a bántalmazottak a kapcsolatból.
2. Feltételezem, hogy a szakemberek adatai szerint, a döntés meghozatalában egy referens személy jelenléte kimutatható.
3. Felteszem, hogy azokban az intézményi adatokban, amelyek az áldozatokkal készültek, az élettörténetükben egy kulcsélmény kimutatható, amely a kilépéshez hozzájárult.

3.2. Minta kiválasztása:

A kutatásom során, bántalmazott anyákkal dolgozó Krízisambulancia vezetőikkel készítettem az interjúimat. Egy interjúm készült el személyes találkozás formájában, a többi a távolság miatt online formában valósult meg.

3.3. Mintavétel:

A kutatásomban alkalmazott mintavételi eljárás a hólabda, mivel az interjúalanyaim egymást ajánlották, majd én kaptam telefonszámot vagy a Krízisambulanciát hívtam fel és így tudtam őket elérni.

3.4. Adatgyűjtés módja:

Kutatásom során interjúval gyűjtöttem az adataimat, mivel azt feltételezem, hogy érvényesebb adatokhoz jutok az élő beszélgetéssel, mint kérdőíves kérdezéssel.

3.4.1.Adatok elemzése: Interjúelemzés

3.5. Konceptualizálás:

Család: az olyan együtt élő kiscsoportot, amelynek tagjait vagy házassági kapcsolat, vagy leszármazás, más szóval vérségi (kivételes esetben örökbefogadási) kapcsolat köti össze. (Andorka, 2006)

Krízisközpont: A központ azon érintettek, áldozatok számára nyújt speciális szolgáltatásokat, akik a bántalmazás következtében olyan krízishelyzetbe kerültek, amely során a kialakult helyzetet sem a helyi szociális és gyermekvédelmi rendszer, valamint az

ezen intézményekhez kapcsolódó jelzőrendszeri tagok, sem pedig az érintett bántalmazottak természetes támogató rendszere nem tudnak megfelelően megoldani. ((Gazsi & Tánczos, 2011)

3.6. Fókuszpontok:

- Orientációk:

- Mi volt a kulcsélmény, ami kilépéshez vezetett
- A családon belüli erőszak 4 fajtája közül melyiket élte át
- Melyiket volt a legnehezebb elviselni
- Milyen okból ment vissza a bántalmazójához
- Kitől/ Kiktől kapott segítséget a kilépéshez

- Cselekvés:

- Mikor döntött úgy, hogy kilép a kapcsolatból
- Hányszor ment vissza a bántalmazójához

Fókuszpontok:

- milyen folyamaton mennek, keresztül mire elhatározzák, hogy kilépnek a kapcsolatból
- az anyáknál mi az a kulcsélmény, amikor eldöntik, hogy kilépnek a kapcsolatból
- a 4 erőszakfajta közül melyikben volt része
- milyen egyesületektől, alapítványoktól, civil szervezetek nyújtanak segítséget a bántalmazott anyáknak
- gyerekek hogy viselik az anyák kilépését a kapcsolatból
- a társadalom, közvetlen környezete az anyának hogyan ítéli meg a bántalmazó kapcsolatból való kilépés.

3.7. Operacionalizálás:

1. Felteszem, hogy az adatközlők szakmai tapasztalata szerint a bántalmazó családban a bántalmazás kezdetétől számítva, az első öt évben nem lépnek ki a bántalmazottak a kapcsolatból. – Ezt cselekvéssel fogom vizsgálni. Mennyi idő után döntenek el az anyák, hogy kilépnek a kapcsolatból az Ön tapasztalatai alapján?

2.Feltételezem, hogy a szakemberek adatai szerint, a döntés meghozatalában egy referens személy jelenléte kimutatható. – Ezt orientációval vizsgálom. Milyen személytől kapnak segítséget a bántalmazott anyák a kilépés során?

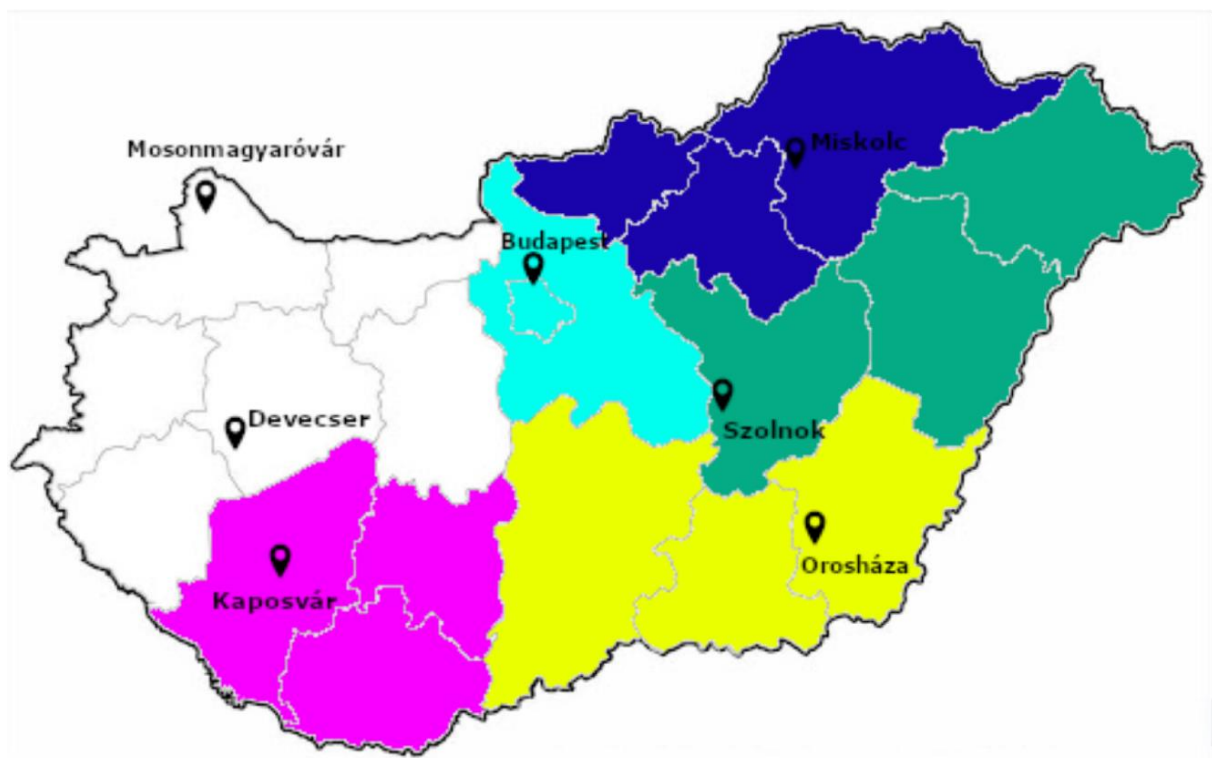
3.Felteszem, hogy azokban az intézményi adatokban, amelyek az áldozatokkal készültek, az élettörténetükben egy kulcsélmény kimutatható, amely a kilépéshez hozzájárult. – Ezt

orientációval fogom vizsgálni. Milyen kulcsélmény játszik szerepet abban, hogy az anyák kilépjenek a kapcsolatból?

4. Vizsgálat eredménye

A kutatásom indulásakor bántalmazott anyákkal terveztem interjúkat készíteni, de hamar falakba ütköztem, hiszen a Szolnoki Krízisambulancia vezetővel készített próbainterjúm során kiderült, hogy a bántalmazott anyákat nem lehet elérni. Ennek több oka is van. Az egyik, hogy akik kikerültek a Krízisambulancia ellátásából, a szakemberek számára nem nyilvános a lakcímük, vagy esetlegesen előfordul, olyan is, hogy Titkos Menedékházakba vagy Krízisközpontokba kerülnek, az anyák emiatt nem lehet interjút készíteni velük. A bántalmazott anyákkal való munka személyiségi jogok és szakmai okok miatt meghiúsult, így jött a következő ötletem, hogy a kutatásomat szakemberekkel, fogom végezni, pontosan Krízisambulanciavezetőkkel. Mint a térképen is látható az országban összesen 7 darab Krízisambulancia található. Ez a hét Krízisambulancia: Szolnokon, Miskolcon, Kaposváron, Orosházán és Budapesten, Devecseren és Mosonmagyaróváron található. Fontosnak tartom kiemelni, hogy a Szeretet nem árt oldalon, ahol megtalálható az összes Krízisambulancia ott szerepel Szeged és Békéscsaba is, viszont ott nem önálló Krízisambulancia van, hanem az Orosházi Krízisambulancia dolgozói végeznek kihelyezett tanácsadást, heti egyszer.

A kutatásomhoz készítettem egy térképet, ahol szemléltetem a 7 Krízisambulanciát:

Forrás: saját készítésű ábra

4.1.Szakmai munka:

Én öt Krízisambulancia vezetővel készítettem interjút először a Szolnoki, majd a Miskolci, utána a Kaposvári, majd az Orosházi és végezetül pedig a Budapesti vezetővel.

Magyarországon 2018-ban jöttek létre a Krízisambulanciák, de természetesen korábban is volt már bántalmazás és voltak olyan szakemberek, akik bántalmazás áldozataival foglalkoztak. A Krízisambulanciák általában a Családok Átmeneti Otthonához vagy a Krízisközpontokhoz van csatolva. A Krízisambulanciákon dolgozik átlagosan kettő felsőfokú szociális végzettséggel rendelkező szakember, jogász és pszichológus végzettséggel rendelkező szakember külsős alkalmazottként, valamint egy asszisztens. Az öt Krízisambulancia közül kettő Krízisambulanciánál, Szolnokon és Orosházán dolgozik Szupervizor, akik az ott dolgozókat segíti. Az én adatközlőim végzettségét tekintve van 3 fő, akinek szociálpedagógus és 2 fő szociális munkás végzettsége van. A szervezeti erőforrásokat tekintve, két szociális szakember van minden Krízisambulancián, akik tanácsadást nyújtanak. A két fő szociális szakember egyike az intézményvezető és a szakmai vezető, aki szintén foglalkozik a kliensekkel, valamint a vezetői feladatait ellátja, összetartja a csapatot, más szervezeteknek tartanak képzéseket, tréningeket. Emiatt a vezetők kevesebb klienset tudnak fogadni. Emiatt nem tudnak minden bántalmazott nővel vagy férfival

foglalkozni, sokan várakoznak várólistán, ahol akár hónapokat is várni kell. Azt gondolom, ezen indokok miatt kevés az a két fő szociális szakember, akik dolgoznak a Krízisambulanciákon. Ahogy a térképen is látszik, megyeszékhelyen és fővárosban érhetőek el a szolgáltatások, ami megnehezíti a kis falvakban, vagy más megyékben élők sorsát, mivel nem mindenki tud minden héten egy egész napot rászánni, arra, hogy elmenjen tanácsadásra. Majd 2020. márciusában megjelent a járvány, ami miatt kitalálták és létrejött az online tanácsadás, ami azóta is megmaradt.

4.2.A kilépés módja folyamata:

Ha egy bántalmazott személy úgy dönt, ki szeretne lépni a kapcsolatból, annak többféle kimenete is lehet. Az első, amikor azonnal el kell menekülnie, de nincs hova, olyankor az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT) telefonszámát kell felhívni, akik tudnak férőhelyet biztosítani a bántalmazás áldozatának és gyermekeinek is. A férőhely lehet Krízisközpontokban és Titkos Menedékházakban. A bántalmazott anyák közül egyre többen hívják az OKIT, számát, és egyre inkább elterjed. Az OKIT, amikor felveszi, a telefont készít egy első interjút a bántalmazás áldozatával, majd a telefonos jelzést követően egy órán belül döntést hoznak. Döntés meghozatala során megvizsgálják valóban bántalmazásról van-e szó, ez a legjobb megoldási lehetőség, el tudja-e hozni a saját iratait, valamint a legfontosabb, hogy kellő védelmet tud-e adni az áldozatnak a Krízisközpont. (Minisztériuma, 2015)

Az OKIT foglalkozik még online tanácsadással is kapcsolati erőszak esetén ezt bárki igénybe tudja venni, aki szeretné. A Krízisközpontban csak bántalmazás áldozatai lakhatnak, a bántalmazott nő a gyermekeivel tud beköltözni. Valamint csak a kapcsolati erőszak áldozatainak nyújtanak ellátási lehetőséget. A Krízisközpontban kapnak jogi, pszichológiai segítséget. Amit lehet tudni a Krízisközpontokról, hogy nem a Családok Átmeneti Otthonában nyújtanak elhelyezést, hanem egy külön ingatlanban, ahol a bántalmazott nő és gyermekei tudnak élni.

A Titkos Menedékházakban az áldozatok kapnak egy lakószobát, ahol figyelembe veszik a gyermekek számát, a betegségeket is, valamint biztosítja az intézmény az étkezést és ruházkodást is. A Menedékházakban is megjelenik a jogi és pszichológiai tanácsadás, mentálhigiénés tanácsadás, valamint az egészségügyi ellátás megszervezése. Ugyanúgy, mint a Krízisközpontoknál, ebben az esetben is történik telefonon egy interjú, ahol feltérképezik a bántalmazást, majd egy órán belül meghozzák a döntést. (Minisztériuma, 2015)

A Titkos Menedékházakban csak bántalmazás áldozatai kerülnek, nem lehet tudni pontosan mennyi menedékház, van az országban. Ha az áldozat bekerül az intézménybe, akkor minden kapcsolatot meg kell szakítania a családjával, a bántalmazóval, aminek az a célja, hogy a bántalmazó ne találja meg. Mindkét intézmény esetén fontos, hogy az áldozat ne tartson kapcsolatot a bántalmazóval. Hiszen, aki Menedékházba vagy Krízisközpontba megy, ott már általában a bántalmazó vagy a bántalmazott nőnek vagy a gyermekeinek szeretne ártani fizikálisan. Sajnos az első pár nap nagyon kritikus a bántalmazott nő részéről és sokan vissza szoktak menni a bántalmazóhoz, vagy maga a bántalmazó megy el érte a Központba vagy a Menedékházba. Ennek az a veszélye, hogy a Központ és a Menedékház címét tudja a bántalmazó, egyrészt más bántalmazóknak is el tudja mondani, valamint ide már legközelebb a bántalmazott nőt nem lehet menekíteni. Az OKIT látja a rendszerben ki hol volt elhelyezve és ahol egyszer el volt helyezve oda nem kerülhet vissza. A krízisben dolgozó szakemberek, már az első találkozás és beszélgetés során látják ki az, aki vissza fog menni a bántalmazóhoz és ki az, aki végleg kilép a kapcsolatból. „A Szolnoki Krízisambulancia vezető elmondása alapján volt, olyan esetre is példa, amikor a bántalmazott anya kilétét az EESZTÉ rendszer buktatta le, mivel vitte háziorvoshoz a gyermekét és a receptet feltette a rendszerben, ahol az informatikusbántalmazó apuka megtalálta a címet, ahol éltek.” Ez, amit most leírtam ez a rosszabb verzió. Viszont van egy másik lehetőség is, amikor a bántalmazott nő kilép a kapcsolatból és nem kell menekülnie, hiszen tud hol lakni, így bejárnak a Krízisambulanciára tanácsadásra, ami segít feldolgozni az átélt traumát és elindítani a bántalmazott nőt egy új út, új élet felé. Végezetül a bántalmazott anyák segítséget kaphatnak egy szomszédától, barátától és családtagtól is, amivel elindul a kilépésnek a folyamata. Továbbá az interneten is tudnak tájékozódni, az Ökomenikus Segélyszervezet Szeretet Nem Árt oldalán, ahol részletes leírást találnak a bántalmazott nők, a Krízisambulanciákról, tanácsadásról, bántalmazásról. Valamint a Gyámhivaltól, Család és Gyermeekjóléti Központ szakembereitől és minden jelzőrendszeri tagtól kaphat segítséget, mivel Magyarországon minden intézménybe kötelező kirakni az OKIT, telefonszámát, ahol a bántalmazott nő és férfi valamint a szakember is tudja küldeni az áldozatokat. Viszont Magyarországon nincs egységes szakmai tájékoztató, protokoll nő, férfi bántalmazás esetén, emiatt rengeteg szociális szakember nem tudja mi a teendő ilyen helyzetben, hova lehet fordulni. Fontos kiemelni, hogy, aki kér segítséget az meg is kapja. A bántalmazott, anyák felét szakember küldi, a másik fele magától jön a Krízisambulanciára. Összegezve a bántalmazott anyák fordulhatnak az OKIT-hoz, aki el irányítja a számukra megfelelő intézményi szolgáltatáshoz, mint például Krízisambulanciákhoz, Krízisközpontokhoz vagy Titkos Menedékházakhoz. A bántalmazott anyák nagyrészt az

interneten találják meg a segítséget és fele önállóan keresi fel az adott intézményt, másik felét pedig szakember küldi.

4.3.Klienskör:

Fontos tisztázni, hogy a bántalmazás megjelenik minden társadalmi rétegben. Viszont a Krízisambulanciához 80%-ban középosztálybeli személyek jelennek meg, akiknek magas az iskolai végzettsége és a társadalmi státusza is. Megjelennek pedagógusok, ügyvédek jogászok, cégvezetők, pszichológusok is. A szegénységben, mélyszegénységben élők esetlegesen fordulnak a szociális ellátórendszerhez, viszont kevesen kapnak igazi segítséget, mivel maga az ellátórendszer sem tudja kezelni a helyzetet. Valamint sokan nem tudják, hogy nem normális az, ha megüti őket a partnerük, szavakkal bántalmazza őket, ezért nem is gondolják, hogy ki kéne lépni a helyzetből. Valamint mivel a Krízisambulancia nem egy alacsony küszöbű szolgáltatás, itt egy folyamatot visznek végig a szakemberek, ahol vagy személyesen, vagy online formában meg kell jelenni, ami a szegénységben élőknek nehézséget okoz. Ami érdekesség, hogy a bentlakásos intézményekben az alacsony társadalmi státusszal és iskolai végzettséggel rendelkező kliensek jelennek meg nagyrészt.

Általában négy korosztályra lehet osztani a klienseket 18 és 34 között, 34 és 49 között, 49- 61 között, és hatvanegy fölött jelenik meg a bántalmazás. A felosztás is jól mutatja, mindenféle korosztályban felüti a fejét a bántalmazás, viszont átlagosan a legtöbb bántalmazás 34- 49 év közötti korosztályra jellemző. Valamint a 18-34 éves korosztály között is sokszor jelenik meg a bántalmazás, ez az a korosztály, ahol elindul a bántalmazás folyamata. Ennek az oka, hogy nagyrészt az első terhesség időszakában történik meg az első erőszakkitörés, ami a gyermek születése után fokozatosan eszkalálódik. 61 év feletti bántalmazások túlnyomórésztében a felnőtt gyermek bántalmazza az idős szüleit.

A bántalmazott nők és anyák tekintetében eltérő milyen közezből jönnek, aminek az oka a Krízisambulanciák elhelyezkedése és ellátási területei. Budapestet és Pest megyét ellátó területen legtöbb nő városból érkezik. A másik négy Krízisambulancia esetén, fele- fele az arány. Pontosan nem lehet megmondani mivel, az adataik titkosak, viszont legtöbb bántalmazott nő nagyvárosból és kisebb városokból érkezik, míg a bentlakásos intézmények esetén abszolút a kisebb falvakból, kisebb városokból érkeznek a bántalmazott nők. Krízisambulanciák nagyrészt megyeszékhelyeken tevékenykednek, és mivel több megyét látnak el egyszerre, nehéz a kisebb falvakból és a távolabbi kisvárosokból eljutni a Krízisambulanciákhoz. Ezért a covid járvány időszakában kifejlesztették az online tanácsadást, ami a mai napig megmaradt.

4.4. A bántalmazó fél:

A bántalmazó fél a kapcsolatban legtöbbször a férj, élettárs, az apa, egy szóval a férfi. Sajnos előfordul, olyan is, amikor a nagyobb fiúgyermek bántalmazza az anyukáját. Ez amiatt történik, mert a gyermek is védi saját magát és ha elkezdni bántalmazni az anyukáját, akkor azt a látszatot kelti a bántalmazó apában, hogy ő mellette van, így a nagyobb fiúgyermek elkerülheti a bántalmazást. A Krízisambulancián természetesen férfiak is megjelennek, vannak olyan párok, ahol a nő bántalmazza a férfit.

4.5. Bántalmazó kapcsolat jellemzője:

A családon belüli erőszaknak 5 típusa van a szakirodalmak alapján. Ez az 5 típus a szóbeli, lelki, szexuális, fizikai és gazdasági erőszak. A kapcsolati erőszak lelki és szóbeli erőszakkal kezdődik, csak a bántalmazott anyák akkor kérnek segítséget, ha már megjelenik a fizikai és esetlegesen a szexuális bántalmazás.

„Az ambulancián a lelki bántalmazás szerintem a kulcs és minden fizikai bántalmazás lelki és szóbeli bántalmazással kezdődik.”

A szóbeli és lelki bántalmazás során megjelenik, hogy az áldozatot folyamatosan kontroll alatt tartja, hozza-viszi a munkahelyére, baráti találkozókra, figyeli az emailjeit, a közösségi média platformjain folytatott beszélgetéseket, önbizalmát rombolja, vagy csak egyszerűen szép szavakkal alázza meg a társát. Ezután társul mellé a fizikai erőszak, ahol nagyrészt az enyhébb bántalmazás a jellemző. A bántalmazó fél inkább tör-zúz, a környezetében tesz kárt, mint az áldozatban. Előfordul még, amikor a bántalmazott nőben tesz kárt, például kitépi a haját, rázás, rángatás, lökés is viszont a Krízisambulancia vezetők szerint ez az enyhébb kategória. A súlyos kategóriába tartozik, a csonttörés, ütés, rúgás, minden, ami maradandó sérüléseket okoz. Viszont az interjúim alapján kis százalékát éri súlyos fizikai bántalmazás (10-20%), azok közül, akik a Krízisambulanciára járnak tanácsadásra. Legtöbb esetben, ahol súlyos testi és szexuális bántalmazás történik, ott már menekülés történik Krízisközpontokba és Menedékházakba és nagyrészt ott kapják meg a megfelelő segítséget. Következő bántalmazási forma a szexuális erőszak, ahol nem csak a nemi erőszakot tekintik szexuális erőszaknak, hanem az is, amikor olyan cselekedetre kényszerítik, akár érzelmi zsarolással, vagy valamilyen lelki terrorral, amit ő nem szeretne megtenni, vagy akkor, amikor nem szeretné. Ezt nagyon sok bántalmazott anya nem tudja és a tanácsadás során ismeri fel, hogy szexuális erőszakot élt át. Szexuális erőszaknak az oka a hatalomvágy, a bántalmazott nő felett gyakorolja a hatalmát, rombolja ez által is az önbizalmát. Az Orosházi Krízisambulancia vezető egy példája, ami bemutatja a korábban leírtakat. „Volt olyan kliensem, aki évek óta

melegítőben aludt, felöltözve, merthogy egyszer arra ébredt egy éjszaka, hogy - pia volt egyébként - hogy mászik rá a részeg férje, és fogdossa, tapogatja és szexelni akar. Kiugrott alóla az ágyból, kirohant, a fickó meg kizárta, a nő kint maradt egy szál hálóingben télen.”

Ami még szintén a szexuális erőszakhoz sorolható, az a fogamzásgátlásnak a megtiltása, amikor a bántalmazó valamilyen indok miatt nem engedi, esetleg kicseréli a tablettákat.

„Illetve ami nagyon megrázó élmény volt vagy tapasztalás a fogamzásgátlásnak a tiltása, ahol már 6 élő gyermek mellett, 9 vagy 10 abortusza volt a 30 éves hölgynek. A fogamzásgátlásra azt mondta a férje, hogy csak azok a nők használják fogamzásgátló szereket, akik megcsalják a párjukat.”- Szolnoki Krízisambulancia vezető

Szexuális erőszak esetén a legnagyobb a látencia, mivel sok bántalmazott anya nem ismeri fel, hogy erőszakot élt át, nem akarja magának bevallani, hogy a házassága/élettársi kapcsolata során átélt ilyeneket. Korábban, ahogy leírtam bántalmazott anyák nagy része nem tudja, pontosan mi tartozik bele a szexuális erőszakba.

Az utolsó erőszak típus, amit a szakirodalom is említ a gazdasági erőszak. Ebben az esetben szintén nagy a látencia, sokan a kapcsolatból való kilépés közben vagy után jönnek rá, hogy gazdasági erőszak áldozatai lettek. Ebben az esetben a két legjellemzőbb dolog, amikor az áldozatnak nincs félretett pénze, és bankszámlája sincs. Előfordul, hogy a gyerekek születése előtt dolgozott vagy ritkább esetben, de soha nem is dolgozott. A Szolnoki Krízisambulancia vezető szerint a gazdasági erőszak, arra a régióra nem jellemző. Egy érdekes esetet emelnék ki, Budapest és Pest megyére jellemző, hogy a nő magasabb társadalmi státusszal és anyagi háttérrel megy a kapcsolatba, majd a végén a bántalmazó nevére kerül szinte minden vagyon.

„A gazdasági az még akkor is jellemző, hogyha a nő van jobb pozícióban, tehát jobb gazdasági pozícióban, mert akkor is igyekeznek ellehetetleníteni, az ő vagyonát megszerezni. Tök gyakori, hogy valamilyen vagyonnal, házzal, ingatlannal megy a házasságba a nő, mire válásra kerül a sor, már a vagyon nagy része az apa nevében van.”- Budapesti Krízisambulancia vezető

Valamint, információt kaptam a Budapesti Krízisambulancia vezetőtől, egy számomra teljesen új bántalmazási formáról, ami az eljárási bántalmazás. Az eljárási bántalmazás, az, amikor különböző eljárásokkal, zaklatja és kikészíti az áldozatot. Ezzel rabolják az áldozat idejét és a pénzét is mivel ügyvédet kell fogadni, el kell menni a tárgyalásokra, és ezzel a célja a bántalmazónak az, hogy az áldozat pozícióját és hatalmát gyengítse.

Összegezve tehát a bántalmazás szóbeli és lelki erőszakkal kezdődik, majd átmegy fizikai erőszakba, ami lehet enyhe és súlyos kimenetelű. Nagyfokú látencia van szexuális erőszak

esetén, mivel ide nem csak a nemi erőszak tartozik, hanem ha kényszerítik a tevékenységre, vagy nem akarja, de inkább belemegy és sok nő nem ismeri fel, hogy ő is áldozat. Gazdasági erőszak megjelenése régióként eltérő lehet, viszont a legjellemzőbb, hogy semmilyen keresete, félretett pénze nincs, ahhoz, hogy meg tudjon élni és el tudjon indulni egy új élet felé.

Ezek közül is ki lehet emelni azokat a bántalmazásokat, amit a bántalmazott anyák a legfájdalmasabbnak élnék meg. A bántalmazott anyáknak az 5 bántalmazási típus közül a lelki és szóbeli erőszak a legfájdalmasabb és élük meg a legnehezebbnek.

„A lelki bántalmazást, mert azt szokták megfogalmazni, hogy az ütések nyomai fájnak, fájnak, de az egyszer csak jobb lesz.” - Miskolci Krízisambulancia vezető

Itt az fáj a legjobban, hogy együtt élnek a házastársukkal, élettársukkal, akiről azt gondolja, szeretik őt, majd visszaélnék a szeretettel és fájdalmat okoznak. A bántalmazó fél visszaél azzal, amit bizalmasan elmondott neki a bántalmazott nő, az érzéseivel. A bántalmazott nőnek önértékelési problémákat okoznak, rombolják az önbizalmát, elhiszi, hogy ő semmit nem ér, értéktelen a világ számára. Ezáltal, ha kap, egy két pofont vagy rúgást nem érdekli az áldozatot annyira, mint az, amit folyamatosan hallgat, mondanak neki. Szokták mondani a bántalmazást átélt nők, hogy a fizikai fájdalom a sebek begyógyulnak, de a lelki fájdalom örökre ott marad.

Előfordul sok esetben, hogy a lelki tünetek mellé megjelennek testi tünetek, mint például a pánikroham, szorongás, PTSD. Kaposvári Krízisambulancia vezető teljesen eltérően vélekedett a témában mégpedig, abban a régióban a szexuális erőszak a legfájóbb az anyáknak, merthogy az a testük feletti önrendelkezés sérül. Főleg mivel olyan személy bántalmazza szexuálisan, aki elvileg szereti őt. Természetesen a Kaposvári Krízisambulancia vezető elmondta, hogy a lelki és szóbeli bántalmazás is fáj az áldozatoknak és inkább elviselik a fizikai bántalmazást, mint a lelkit, de mégis a szexuális erőszak a legfájóbb, azon a régióban. Erről, arra tudok következtetni, hogy Kaposvári régióban a kliensek nagyrésze elmondja a szakembernek a szexuális erőszakot, míg a többi régióban, alig derül ki, nem vallják be akkor sem, ha a szakember elmondja, mit tekintenek szexuális erőszaknak.

4.6. Gyermek érintettsége:

A bántalmazott anyák azt gondolják, hogy a gyermek nem látja, mi történik, nem hallja, vagy mivel a szobájában van, nem veszi észre a bántalmazást. De sajnos ez nem így van, a gyermek észreveszi a bántalmazást, érzi azt, hogy valami nem jól működik a családjában. Sajnos előfordul olyan is, amikor a bántalmazás eszkalálódik, ami azt jelenti, hogy a gyermek előtt

követ el fizikai vagy szexuális bántalmazást az apa. Minél kisebb a gyermek, annál több kárt tud okozni neki a bántalmazás, akkor is, ha érzi, hogy valami nem jó és akkor is, ha látja.

„Sajnos azt is látjuk sokszor, hogy maguk a gyerekek is áldozatok, tehát nem ritka az, hogy igazából sokszor a bántalmazó eszközként használja a gyerekeket, akár az anyával szemben, vagy rengetegszer tapasztaljuk, hogy a bántalmazó csak a saját szükségleteivel foglalkozik, és kvázi a gyerekekkel sem foglalkozik.” Amint az előbb kiemelttem, a gyermeket lehet, nem bántalmazzák fizikálisan, viszont lelkiileg igen. Általánosságban a bántalmazó felet nem érdekli, mi történik a gyermekével, nem is foglalkozik vele. A szakirodalom ezt nevezi elhanyagolásnak, ami itt ebben a példában érzelmileg jelenik meg. A legfájdalmasabb bántalmazásról megoszlanak a vélemények. A budapesti Krízisambulancia vezető szerint a gyermekek számára, mivel abba van beágyazva a többi erőszaktípus is és a gyermekek sokszor nem tudják kimondani velük mi történt. A másik három Krízisambulancia vezető szerint, viszont a fizikai bántalmazást élik meg a legsúlyosabbnak, hiszen nem tudják megfogalmazni pontosan mi történt, nem tudják még úgy kifejezni az érzelmeiket. „A Kaposvári vezető egy érdekes megoszlást mutatott be a szakmai tapasztalatai alapján, mégpedig a lányok sokkal inkább rosszul viselik el a fizikai bántalmazást, vagy valamiféle szexuális abúzust az okoz hatalmas traumát számukra felnőtt korban is. A fiúk viszont az elhanyagolást, az érzelmi bántalmazást élik meg sokkal rosszabbul, nyilván mindegyik bántalmazási formát.” Természetesen, ez a vezetőnek a meglátása a saját régiójáról, valamint a bántalmazott anyákkal való munka tapasztalata alapján. A gyermekek sokszor próbálják megvédeni az anyukájukat, ezáltal válnak ők is bántalmazottá, vagy a másik lehetőség, hogy a legidősebb fiúgyermek veszi át a bántalmazó szerepét, mivel egyrészt így az apa a másik bántalmazó fél őt nem bántja. Valamint a Szolnoki vezető elmondása szerint a bentlakásos intézményekben is a fiúgyermek lesz a bántalmazó, aminek az oka, hogy ebbe szocializálódnak és nevelkedtek.

Fontos kiemelni, hogy a Krízisambulancia nem foglalkozik gyerekekkel, nem tart nekik tanácsadást, természetesen kérdeznek a gyerekekről, de közvetve nem foglalkoznak velük. Viszont, ha bántalmazott fél elmondja, hogy a bántalmazó bántalmazza a gyermekét, akkor a Gyermekjóléti Központ felé jelzési kötelezettségük van. A gyermekvédelmi rendszer foglalkozik a gyermekbántalmazással, elindul egy védelembe vételi vagy kiemelési eljárás.

4.7. A kulcsélmény:

Először elmagyarázom, hogy a szakdolgozati vizsgálatom során mit tekintek kulcsélménynek. Számomra a kulcsélmény, azt jelenti, hogy az a pillanat, szituáció vagy helyzet, amikor a

bántalmazott anya/nő úgy dönt, kilép a kapcsolatból. Hozzáteszem, természetesen létezik férfibántalmazás is, viszont Magyarországon 95%-ban nőket érint a bántalmazás és a kapcsolati erőszak, és csak 5%-ban érinti a férfiakat. Továbbá jelen kutatásomban nem vizsgálom a férfibántalmazás, így erre vonatkozóan nincsenek adataim. Nagyon eltérő és sokszínű lehet az, hogy kinek milyen helyzetben telik be a pohár. A bántalmazó kapcsolatból való kilépés alapja szinte minden esetben a félelem. Vannak olyan helyzetek, amikor kisebb helyzet miatt dönt úgy az áldozat, hogy kilép a kapcsolatból. A következő erre egy jó példa, ami nem mindennapi helyzetet mutat be.

„Egy példa, amikor a férj, a kis konyhakertet, amiben a hölgy, a feleség megtermelte a kis veteményt, mert semmi pénzt nem kapott, csak a családi pótlékból gazdálkodhatott, és a férj egyik napról a másikra lebetonozta a termő konyhakertet.”

A legfontosabb motiváló tényező, ami egy bántalmazott anyát sarkall a kilépésre, az a gyermek. A bántalmazott anya fél attól, hogy a gyermeke ebben a légkörben nő fel és emiatt sérülni fog. Továbbá megjelenhet, az is, hogy attól fél a gyermeke olyanná válik, mint a bántalmazó, vagy már el is kezdett olyanná válni. Amikor a legtöbbször kilépnek az anyák, az az a pillanat, amikor már a bántalmazó a gyermeket, akarja bántani, vagy akár megtörtént a bántalmazás. Ezen felül természetesen előfordulnak más típusú kulcsélmények is, amikor a bántalmazott anya féltette a saját életét, mint például, olyan brutális fizikai bántalmazás után, ahol azt gondolta most meg fogok halni, vagy úgy fogta meg a nyakát, esetleg a gyerekek előtt követett el a bántalmazó szexuális erőszakot. „Volt olyan eset is, akit gyakorlatilag beültetett a kocsiba, és akkor most neki fogunk hajtani a fának, és mindketten meghalunk.” Miskolci Krízisambulancia vezető. Orosházi Krízisambulancia vezető egyik esete volt, amikor kliense, aki eljutott az öngyilkosság gondolatáig. Ami szintén lehet egy kulcsélmény, hogy ha én meghalok, akkor a gyermekem a bántalmazó apjával fog felnőni és rájön arra, hogy valamit tennie kell.

Ide kapcsolódóan változó, az is, hogy a bántalmazott anya, mikor lép ki a kapcsolatból, egyértelmű és pontos válasz nincs rá. Átlagosan 7-8 éve az az idő, ami után kilépnek a kapcsolatból. Viszont előfordulhat, az is, hogy valaki 20-30 év után dönt úgy, hogy kilép a kapcsolatból, amikor már a gyerekek kirepültek. Erre jó példa a Budapesti Krízisambulancia vezető egyik esete. „Van, aki még a gyerekvállalás előtt, ez a szerencsésebb megoldás, de van olyan ügyfelünk, aki 27 év bántalmazás után 5 gyerekkel lépett ki. Minisztériumi dolgozó volt ez a nő.” Miskolci Krízisambulancia vezető szerint a Krízisambulancián dolgozó szakemberek fél év alatt megpróbálják a bántalmazott anyát képessé tenni, arra, hogy kilépjen

a kapcsolatból. Természetesen, a képessé tételhez heti rendszerességű tanácsadás szükséges, valamint a kliensnek el kell határoznia magát a kilépés mellett.

Összegezve a bántalmazás áldozatainak átlagosan 7-8 évbe telik mire kilépnek a kapcsolatból, de előfordulhat akár 20-30 év után is. A bántalmazó kapcsolat során a legfőbb kulcsélmény, ami az anyát a kilépésre sarkalja az a gyermek. Valamint, hogy félti a saját életét, attól fél, hogy meghal.

4.8. Kilépés a kapcsolatból félelmek és nehézségek:

Krízisambulanciák esetén a bántalmazott anyák 70%-a nem megy vissza a bántalmazóhoz, hanem végleg kilépnek. Azért nem mennek vissza, mert van egy támogató közegük, megfelelő gazdasági helyzetben vannak, akár dolgoznak, albérletbe tud költözni. Érdekesség, hogy a Budapest és Pest megyében tevékenykedő Krízisambulancia vezető szerint, a 90%-ban kilépnek és többet vissza se mennek. Arra tudok következtetni, hogy itt leginkább magasabb társadalmi státuszú kliensekkel találkoznak.

Szakirodalom szerint a 7. kilépés a sikeres, viszont a bentlakásos intézményben lévőknél előfordul sokkal több átlagosan, azt lehet mondani, hogy minimum 3-4 kilépés megtörténik egy bántalmazó kapcsolatban. Vannak rendkívüli esetek a Krízisambulanciáknál, is mint például a következő. „Volt egy olyan eset, aki 12 éven keresztül, minden félévben elköltözött pár hétre a gyerekeivel együtt. Az egy elég vándorló életmód. Két férfi között ingázott. Elmondása szerint csak az egyik bántalmazta szerintünk mindkettő. Kettő között mikor éppen hol volt jobb a helyzet. Az azért elég magas szám volt.” - Szolnoki Krízisambulancia vezető

Visszamenetel oka az interjúim alapján, hogy nem szeretné, ha a gyermeke apa nélkül nőne fel, a gyermekének új iskolába kell járni, hiányzik neki a régi környezet, az otthona. Továbbá az anyagi szükségletek, a gyermeknek új ruhát kell venni, enni, adni, egy idő után valahova költözni is kell, de hova, ha nincs pénze. Valamint a bántalmazott anyák félnek attól, hogy megtalálja őket a bántalmazó és megöli. Ezért inkább úgy dönt, visszamegy, hiszen azt szokták mondani a bántalmazott anyák, jobb a biztos rossz, mint a bizonytalan jó. Valamint nagy nehézséget jelent számukra a jogi környezet, amiben a szociális szakembereknek is vannak hiányosságai, hiszen nem tanultak olyan mélységű és szintű jogot, mint egy jogász. És sajnos az a tapasztalat, hogy egy jogász, kevés a sok jogi helyzethez. Jogi helyzet lehet például a kapcsolattartás. Itt sajnos meg kell említeni, hogy az intézményi elhelyezési forma rövid időre szól, ami nehéz mivel, akinek nincs pénze, sose dolgozott, esetleg végzettsége sincs, akkor ott 2 hónap vagy félév nem lesz elég. Képessé kell tenni, arra, hogy önállóan

tudjon élni, el tudjon kezdeni dolgozni, tudjon kivenni egy lakást akár, de erre nem elég fél év vagy két hónap.

„A másik szerintem az is gond, hogy mondjuk egy elmenekülő anyának, ha nincsenek természetes támaszai vagy erőforrásai, akkor a rendszer nem tud egy hosszú távú jövőképet mutatni. Tehát az, hogy a krízisközpontban kétszer négy hét, hogy a titkos menedékház egy fél év. Tehát el kell menekülnie, mondjuk három reklámszatyorral vagy két utazótáskával, akkor mi fog megoldódni egy fél év alatt?”- Orosházi Krízisambulancia vezető

Az interjúk alapján, arra tudok következtetni, hogy a Krízisambulanciákhoz magasabb társadalmi státuszú személyek fordulnak, akiknek van támogató közegük és megfelelő anyagi helyzetben vannak, emiatt 70%-az egyszer kilép és többet vissza sem megy. Még a bentlakásos intézményekre jellemző, hogy a 70%-a bántalmazott anyáknak visszamegy a kapcsolatba, átlagosan 7. kilépési kísérlete van, amiből az utolsó sikeres, de ez lehet sokkal több is. Ennek az oka, hogy nagyrészt nincs támogató családi és baráti környezete, nincs megfelelő gazdasági helyzetben, nincs pénze, nem dolgozik és a bántalmazó párja ezeket mind meg tudja neki adni. Sokféle előjele van annak, amikor a bántalmazott anya visszamegy a kapcsolatba. Elsősorban elkezdi bagatellizálni az esetet, saját magát hibáztatja a történetek miatt, a gyermeket nem akarja kitenni ennek a nehéz helyzetnek. A bántalmazóval nem szakítja meg a kapcsolatot, telefonon folyamatosan visszaír neki, nem szeretné kitenni a gyermeket a nehéz körülménynek. Továbbá az egyik legjelentősebb előjel, ha a kliens hirtelen eltűnik, és nem lehet elérni. A Krízisambulanciákhoz járó anyákon nehezebb látni, mivel tanácsadásra érkeznek, és nehezen veszik észre a szakemberek, a bentlakásos intézmények esetén pár mondat, egy beszélgetés után is tudják, hogy valószínűleg ki az, aki visszamegy a bántalmazóhoz.

4.9. Kilépéssel kapcsolatos félelmek:

A legfőbb motívuma a félelemnek a gyermek elvesztése, valamint, hogy nem tudja megadni azt, amire a gyermeknek szüksége van. Valamint a gyermek elvesztésére visszautalva, hogy elrabolja tőle, vagy megöli a gyermeket, vagy pedig magát a bántalmazott anyát. Emellett fél attól, hogy nem talál munkát, nem tudja a lakhatást biztosítani a gyermeke számára, és fél, hogy olyan lesz a gyermeke, mint az apja. Rengetegféle félelmet fel lehetne sorolni, viszont egy fontos idézetet emeltem ki a Miskolci Krízisambulancia vezetőjétől, ami leírja a helyzetet. „És egyébként meg tanul úgy élni, hogy a háta mögé néz. Tehát van benne egy olyan szenzor, hogy ez a nem lehetsz nyugodt.” Ide kapcsolódva fontos kiemelni, hogy a kapcsolatból való kilépés nem jelenti azt, hogy a bántalmazott anyáknak megszakad a

kapcsolata a bántalmazóval. A bántalmazott anyáknak a gyermekük miatt nem szakad meg a kapcsolata a bántalmazóval, vagy csak, akkor, ha 18 éves lesz a gyermek. Kommunikálniuk kell a válóper során, döntési helyzetekben, tájékoztatni kell a gyermeket érintő történésekről a bántalmazót. Van kettő kivétel, akkor nincs kapcsolattartás, amikor a bántalmazó börtönben van, valamint korlátozott vagy nincs kapcsolattartás súlyos veszélyeztetés esetén, ha a bíróság mondja ki. Összegezve a bántalmazott anyáknak nem szakad meg a kapcsolata a bántalmazóval, mivel van közös gyermekük, még a bántalmazott nőknek megszakadhat a kapcsolata a bántalmazóval, mivel nincs gyerekük.

4.10. Látencia

Magyarországon óriási a látencia a kapcsolati erőszak és családon belüli erőszak tekintetében. A bántalmazáshoz kapcsolódó kutatási adatok a feljelentett esetekből tud következtetni. Így született meg az, hogy Magyarországon több mint 200 ezer bántalmazott nő van. A szakemberek szerint, viszont kétszer háromszor annyi bántalmazott nő van valójában, de pontos adatot a Krízisambulancia vezetői sem tudtak mondani. Valamint a bántalmazó kapcsolatnak hosszú a fejlődési szakasza, akár 20-30 év, mire valaki végleg kilép a kapcsolatból és, amíg nem lép ki látens marad az eset. Továbbá sajnos, az emberek nagyrésze hallott, az ismeretségi köréből is be tud számolni bántalmazó kapcsolatról.

„Hát ugye a Nane mondja ezeket a számokat, amiket el kell, hogy higgyek és én is így gondolom, hogy minden héten meghal egy nő kapcsolati erőszak áldozataként. Illetve az, hogy minden ötödik nő ma Magyarországon bántalmazó kapcsolatban él.”

Amit idéztem a Miskolci Krízisambulancia vezetőtől fontos lenne, a jelzőrendszeri tagok figyeljenek, hiszen minden héten meghal egy nő kapcsolati erőszakban, teljesen mindegy milyen az iskolai végzettsége, a társadalmi státusza bárkivel megtörténhet.

Valamint a covid járvány is megnövelte a látenciát, hiszen mindenki bezárkózott, a bántalmazók otthon maradtak a bántalmazottakkal, így még telefonon sem tudtak segítséget kérni.

4.11. Járvány:

A járvány egy speciális helyzet, ami mindenki életébe hirtelen került be és mindenki életét megnehezítette a bezárkózás. Pandémiai becslések vannak, viszont ennek a vizsgálata egy külön kutatás lenne. Amit megtudtam a Krízisambulancia vezetőktől, hogy amikor megjelent a járvány a klienseik száma nullára csökkent a bezárkózás, kijárási tilalom, járványtól való

félelem miatt. Valamint 2020-ban nem létezett még az ambulanciákon online tanácsadás csak személyes. 2020 márciusában kezdték el kialakítani az online tanácsadást, chat segélyszolgáltatást és a telefonos segítségnyújtást. Május végéig, amíg tartottak a korlátozások nem sokan vették igénybe a szolgáltatásokat. Ennek több oka is van. A bántalmazott anyák összefárva maradtak a bántalmazóval, akár otthonról dolgozott a bántalmazó, emiatt nem volt lehetősége igénybe venni a telefonos segítségnyújtást, valamint az anyák élethelyzete megváltozott otthon voltak a gyerekek egész nap az online oktatás megjelent. Ahol a járványig verbális- lelki bántalmazás volt jelen, ott az összefártság miatt ez fokozódott, durvult és fizikai erőszakba ment el. Akik igénybe vették, akkor oldották meg mikor esetleg elmentek dolgozni a kocsiban vagy munkahelyi öltözőben, voltak, akik sétálás közben a parkban vagy az utcán. Júniusban a korlátozások feloldása után, viszont az áldozatok tömegesen jelentek meg a Krízisambulancián, hiszen a bántalmazó elment dolgozni, nagyobb szabadságuk volt, könnyebben tudtak eljutni szakemberekhez. Több korlátozás és megszűnés volt és mindegyiknél ugrásszerűen emelkedett az áldozatok száma. Az Orosházi Krízisambulancia vezetőnek volt egy érdekes gondolata, amiről nincs, kutatás nem lehet tudni, hogy igaz-e.

„Én továbbra is azt mondom, hogy én nem merem erre egyértelműen azt mondani, hogy több lett a kapcsolati erőszak. Az is benne van a pakliban, hogy több lett, mert az összefártság miatt ez egyre elviselhetlenebb volt és egyre eldurvult. Ez is lehet.”

A járvány hatására a látencia még inkább nőtt az összefártság miatt, hiszen sok esetben nem lehet tudni mi történt a négy fal között, valamint a folyamatos feszültségek miatt bántalmazás kapcsolatok alakultak ki.

4.12. Hipotézisek:

1. Felteszem, hogy az adatközlők szakmai tapasztalata szerint a bántalmazó családban a bántalmazás kezdetétől számítva, az első öt évben nem lépnek ki a bántalmazottak a kapcsolatból. A hipotézisem beigazolódná, mivel átlagosan 7-8 év után lépnek ki a bántalmazó kapcsolatból.
2. Feltételezem, hogy a szakemberek adatai szerint, a döntés meghozatalában egy referens személy jelenléte kimutatható. A hipotézisem cáfolhatóvá vált, hiszen 50%-ban szakember segítségével jut el a Krízisambulanciákhoz, viszont a másik 50% lehet egy laikus személy, aki információval látja el az áldozatot. Laikus személy például a szomszéd, barátok, család, valamint sok bántalmazott nő az internetről tájékozódik.

3. Felteszem, hogy azokban az intézményi adatokban, amelyek az áldozatokkal készültek, az élettörténetükben egy kulcsélmény kimutatható, amely a kilépéshez hozzájárult.

A hipotézisem beigazolódt, minden interjúalanyom kiemelte, hogy van egy kulcsélmény, egy olyan élmény, tapasztalás, amikor úgy dönt a bántalmazott nő, hogy kilép a kapcsolatból. A kulcsélmény legtöbbször a gyermek szokott lenni.

5. A vizsgálat összegzése:

A vizsgálatom során láthatóvá vált, a Krízisambulanciák működése Magyarországon, valamint a bántalmazó kapcsolatról rengeteg információt tudtam meg. A családon belüli erőszakot Magyarországon óriási tabu övezi és emiatt sokan nem is beszélnek róla, nem kerülnek az esetek nyilvánosságra, csak abban az esetben, ha már erőszak történik, vagyis vér folyik. Magyarországon, a családon belüli erőszak tekintetében óriási a látencia legalább dupla, de inkább tripla annyi bántalmazás történik, mint amennyi dokumentálva van, viszont nagyon kevésről érkezik feljelentés, aminek az oka lehet a hatóságok nem megfelelő hozzáállása, az áldozatok hibáztatása, bántalmazás bagatellizálása és az ideiglenes megelőző távolságtartás nem kiadása. Ezeket a jelenségeket minden interjúalanyom kiemelte. A vizsgálatom során bebizonyosodott, hogy Magyarországon 7 Krízisambulancia kevés, mivel a bántalmazott nőknek nagy távolságokat kell megtennie a személyes tanácsadáshoz, valamint a rengeteg bántalmazási eset miatt sok a várólista. Véleményem szerint megynként egy Krízisambulancia létrehozása lenne a legmegfelelőbb, viszont kevés a szakember, aki tudna a kliensekkel foglalkozni és működtetni egy intézményrendszert. Hiszem a 7 Krízisambulancián is kettő szociális szakember dolgozik, akikből az egyik a szakmai vezető és intézményvezető, emiatt kevesebb klienst tud ellátni és egy szakember van, aki főállásban a kliensekkel foglalkozik, ami kevés, hiszen rengeteg bántalmazott anya és természetesen férfi él a mai világban. Ami meglátásaim szerint jól működik az a kapcsolattartás a bántalmazottakkal foglalkozó intézmények között. Az OKIT kezében van az információ minden intézményről, ami alapján könnyen el lehet küldeni a bántalmazott anyát a megfelelő intézménybe. Fontos kiemelni, hogy a Krízisambulancia tanácsadást végez és nem bentlakásos intézmény, míg a Titkos Menedékházak és a Krízisközpontok bentlakásos intézmények és megjelenik a tanácsadás is mindezek mellett. Ami a többi jelzőrendszeri tagot és gyermekvédelmi intézményt illeti, mivel a Krízisambulanciákról nincsen, szakmai útmutató ezért nem feltétlen tudják, hogy létezik ez a szolgáltatás. Az intézmények működése során fontos lenne alkalmazni a rendszerszemléletet, hiszen léteznek a bántalmazott nőknek is intézmények és a szakemberek feladata az is, hogy tájékoztassák, őket arról mit lehet tenni és

akár az OKIT telefonszámát megadják, és majd küldik az áldozatot a számára megfelelő intézménybe. Minden bántalmazó kapcsolat más, viszont minden bántalmazó kapcsolat szóbeli és lelki erőszakkal indul, majd utána következik a fizikai erőszak. Majd megjelenhet szexuális bántalmazás, amit sokan nem ismernek fel a bántalmazó kapcsolatukban, valamint a gazdasági erőszak, ami ritkábban jelenik meg és leginkább olyan helyzetekben, amikor a nő magasabb pozícióban, jobb társadalmi státusszal rendelkezik, mint a férfi. A gyermekek a tévhitekkel ellentétben, érzékelik a bántalmazást, még ha nem is látják, érzik, hogy valami nem jó, nem működik megfelelően a család. A vizsgálatom megmutatta azt, hogy a kulcsélmény legtöbbször a gyermek, de érdekes, hogy bármilyen helyzet vagy szituáció kiválthatja a kapcsolatból való kilépést. Amit a kutatásom során érdekesnek tartottam, a kapcsolatban maradás egyik oka a gyermek, viszont a kulcsélmény, a kapcsolatból való kilépés során is a gyermek jelenléte. Nagyon fontosnak tartom kiemelni, hogy a családon belüli erőszak és párkapcsolati erőszak bármilyen társadalmi státusszal rendelkező családban megjelenhet, sőt a Krízisambulanciákon 70%-ban középosztálybeli kliensek jelennek meg.

A vizsgálatom befejezése során összegyűjtöttem néhány javaslatot a szakemberek számára. Számomra az első és legfontosabb, a Krízisambulanciáról szóló szakmai protokoll kidolgozása, hiszen nincs róla egy hivatalos dokumentum sem, így nehéz a szakemberek számára tájékoztatást adni az intézményről, valamint sok olyan szakember van, akik a Krízisambulanciák létezéséről sem tudnak. Valamint szerintem fontos lenne egy összefoglaló dokumentum, hogy a bántalmazás női és férfi áldozatai milyen segítséget kaphatnak, hol kaphatnak segítséget, részletes leírás a különböző bántalmazási formákról és a bántalmazás áldozatainak elhelyezéséről. A következő fontos tényező, a hatóság elsősorban a rendőrség érzékenyítése és felkészítése mit tehetnek családon belüli erőszak esetén, valamint mi az, amit meg kell tenniük. Az információim szerint sok olyan rendőr van, aki elkezd bagatellizálni az esetet, valamint nem adják ki az ideiglenesen megelőző távolságtartást, ami számukra törvényileg elő van írva, hogy kötelességük kiadni. Ami számomra a legmegdöbbentőbb, hogy ha a bántalmazó közkedvelt a településen, ismerik őt, magasabb társadalmi státuszban van, a rendőrök nem mernek cselekedni és inkább bagatellizálják az esetet. Természetesen vannak, olyan rendőrök, akik mindent megtesznek a bántalmazás áldozataiért, valamint a Krízisambulancia vezetők elkezdtek tréningeket, előadásokat és foglalkozásokat tartani a rendőrök számára, hogy tisztában legyen a bántalmazással és hogyan tudnak megfelelően cselekedni. Továbbiakban a családon belüli és párkapcsolati erőszak témakörében prevenciók előadások, csoportfoglalkozások tartása az iskolákban, hogy a gyermekek is tudjanak a bántalmazásról, és hogy egy párkapcsolaton belül nem normális, ha megütnek vagy

rombolják az önbizalmadat és merjenek segítséget kérni, mert van lehetőség. Az utolsó gondolatom pedig, hogy az alacsonyabb társadalmi státuszú személyek körében is fontos a családon belüli és párkapcsolati erőszakról szóló ismeretátadás. Fontos, hogy tájékozódjanak a bántalmazásról, milyen típusa van, melyikbe mi tartozik és a legfontosabb, hogy hol tudnak segítséget kérni. Ez az utolsó pont azért is fontos, mert az alacsonyabb társadalmi státuszú embereknél jellemző, hogy nem tudják, létezik bántalmazás, számukra normális a párkapcsolatban, ha megütik, valamint a segítséget nyújtó intézményekről is a szájhagyomány útján tájékozódnak.

6. Intézmények bántalmazás áldozatainak számára:

- **Országos Kríziskezelő és Információs Telefonközpont:** Rövidítve Okit. Telefonos szolgáltatás és segítséget nyújtanak azoknak az embereknek, akik kapcsolati erőszakot, gyermekbántalmazást szenvedtek el. Prostitúció és az emberkereskedelem áldozatainak segítenek és gondoskodnak az elhelyezésükről. Segítenek a nőknek és gyerekeknek menekülés esetén.
- **NANE Egyesület telefonos segélyvonala:** Hívhatják akkor, ha arra vágyik, hogy valaki megértse, vagy akkor is, ha tudni szeretné, melyik anyaoththon van a legközelebb vagy a legközelebbi baleseti ügyelet, ahol láttelelet lehet venni.
- **SOS Krízisalapítvány:** Saját válságotthonokat tartanak, fent, ahova szigorú feltételekkel lehet bekerülni, de bármikor, adnak felvilágosítást más átmeneti szálláshelyekről.
- **Nők Háza:** Hetente egyszer személyes tanácsadást tartanak a munkát kereső nők számára.
- **Nővonal:** Az adott ember által igénybe vehető szociális segélyezési, támogatási formákról, intézményekről telefonon adnak tájékoztatást. Valamint jogi akadályaiiban jártas szakemberekhez tudnak ajánlani.
- **Családsegítő Szolgálatok:** Kialakult helyzet megszüntetése érdekében lépéseket tesznek. Valamint a különböző támogatási formákról adnak tájékoztatást, illetve az áldozat akadályában jártas szakemberekhez vagy szervezetekhez irányítják.
- **Kékvonal:** Problémákkal küszködő gyerekek és fiatalokúak segélyvonala, bántalmazás esetén segítik a szülőket.(felmérik, együtt átgondolják mit kéne tenni)
- **Menhely Alapítvány Diszpécsterszolgálat:** éjjel nappal hívhatók és átmeneti szállást biztosítanak.
- **Magyar Vöröskereszt:** Felvilágosodást tudnak adni a válsághelyzetben szükséges tudnivalókról, mit tehet hová menekülhet a bántalmazás elől a nő és a gyerek, átmeneti anyaoththonokat tartanak, fent, ahova bárki bekerülhet.

- **Ökumenikus Segélyszervezet Családok Átmeneti Otthona:** Titkos Menedékházakban kapcsolati erőszak miatt krízishelyzetbe került, menekülni kényszerülő, illetve lakhatásukat

vesztett bántalmazottaknak nyújtunk biztonságos menedéket. Intézményük az ország egész területéről fogadja a bántalmazott nőket, gyermekeket.

ESZTER Ambulancia: Pszichoterápiás segítséget nyújt szexuális erőszakot elszenvedett felnőtteknek és gyerekeknek.

MATÁV-, Rosszakarató Telefonhívások Azonosítása”: Amennyiben menekülést (válást, szakítást) követően is félelemben él, mert zaklatják, kérheti az áldozat, hogy a hozzá érkező hívásokat figyeljék és értesítsék arról, hogy milyen telefonszámról kapott hívást.

7. Melléklet

Interjúkérdések:

1. Mióta dolgozik a Krízisambulancián?
2. Mi a végzettsége, amivel itt dolgozik?
3. Milyen végzettségű dolgozók dolgoznak a Krízisközpontban? Hányan dolgoznak itt?
4. Milyen életkorú kliensek fordulnak a Krízisambulanciára?
5. Milyen közegből, körülmények közül érkeznek a kliensek a Krízisambulanciára?
6. A bántalmazott anyák vidékről vagy városból jönnek inkább?
7. Mennyi idő után döntenek el az anyák, hogy kilépnek a kapcsolatból az Ön tapasztalatai alapján?
8. Melyik családtag bántalmazza az anyát leginkább a tapasztalatai alapján?
9. Ha gyermek bántalmazza, a szülőt olyankor mi történik? Ha a gyermek kiskorú?
10. Milyen kulcsélmény játszik szerepet abban, hogy az anyák kilépjenek a kapcsolatból?
11. A családon belüli erőszaknak 5 típusa van a szóbeli, lelki, gazdasági, testi, szexuális. Az ön tapasztalata alapján melyiket élik át az anyák leginkább?
12. Az erőszak típusok közül az anyák melyiket tartják a legfájóbb? Miért?
13. A gyerekek szokták észlelni a bántalmazást vagy esetleg meg is tapasztalják?
14. Ha megtapasztalják, akkor melyik erőszak típust az 5 közül? Melyiket tartják a gyerekek a legfájóbbnak és miért?
15. Milyen gyakorisággal tapasztalja, hogy a kilépés után visszamennek a bántalmazójukhoz? Ha igen milyen okból szoktak visszamenni?
16. Hányszor mennek vissza az anyák a bántalmazójukhoz az Ön tapasztalata alapján? Itt a szakirodalom miatt kérdezem volt, amelyik azt írta, hogy 4 és volt, amelyik hogy 7.
17. Mennyi volt a legnagyobb számügyileg? Ki volt az, aki legtöbbször ment vissza?
18. Az anyáknak megszakad a kapcsolata a bántalmazójával? Ha igen mennyi idő után?
19. Ha titkos menedékházba menekül és tartja a kapcsolatot nem fog rájönni a másik fél hogy hol van? Egyik órán volt róla szó, hogy nagyon sok olyan van, felhívja és akkor utána oda megy érte és úgy viszik el?
20. A menedékházakra nem veszélyes, mármint, hogy csak többen tudják, meg hogy hol is van, ha eljönnek értük és az nem terjed el, hogy hol vannak a menedékházak?
21. A bántalmazott anyáknak milyen félelmei voltak/vannak a kapcsolatból való kilépés után?
22. Tudnak erről az olyanról a kliensei közül, akik végleg kilépnek a kapcsolatból?

23. Vannak ezen előjelei az ügyfelek, hogy vissza fog menni? Milyen előjelei vannak?
24. Milyen személytől kapnak segítséget a bántalmazott anyák a kilépés során?
25. Van olyan tapasztalat, hogy a bántalmazott anyák lelkisegély szolgálatot hívnak, mielőtt kilépnének? (OKIT, Nane)
26. Mit látnak, milyen nehézségei vannak az anyáknak, akik itt vannak a Krízisközpontban?
27. Hogyan kerülhetnek az intézménybe az anyák akár a menedékházakba akár a Krízisambulanciákra?
28. Előfordul, hogy nincs hely a Krízisközpontban?
29. Hány százaléka kér segítséget és hány százaléka kapja meg a segítséget az anyák közül?
30. Hogyan találják meg az intézményt?
31. Szakember küldi az anyákat vagy saját maguktól jönnek a Központba?
32. Mit gondol mekkora a látencia?
33. A járvány hogyan befolyásolta a családon belüli erőszaknak az alakulását?
34. Ön mit javasolna még, hogy milyen kérdéseket tegyek fel az anyáknak?
35. Ön mit gondol, hogyan lehetne elérni a bántalmazott anyákat, akik kiléptek a kapcsolatból?

8. Irodalomjegyzék

- Andorka, R. (2006). *Bevezetés a szociológiába*. Budapest.
- Balogh, L., Benkovics- Parádi, K., Bernáth, L., Demetrovics, Z., Dúll, A., F.Lassú, Z., és mtsai. (2017). *Pedagógus pszichológiai kézikönyve* (I. kötet. kötet). (K. N.Kollár, & É. Szabó, szerk.) Budapest: Osiris Kiadó.
- Büntető Törvénykönyv. (2012). *BTK* . Budapest.
- Garai, R. (2020). Nemzetközi törekvések a családon belüli erőszak elleni büntetőjogi védelemre- A távcső túloldalán: Ausztria és Szlovákia. *Külgügyi Műhely* .
- Gazsi, J., & Tanczos, V. (2011). Szakmai ajánlás. *A krízisközpontok részére* . Budapest.
- Gyurkó, S. (2009). *A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve*. (A. Borbíró , & K. Kerecsi, szerk.) Budapest: Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium.
- Kapcsolati erőszak. (2012. 09 17). *BTK 2012/A*. Budapest.
- Minisztériuma, E. E. (2015). *Szakmai Protokoll Családok Átmeneti Otthona keretében működtetett Krízisközpontok számára*. Budapest.
- Minisztériuma, E. E. (2015). *Szakmai Protokoll Családok Átmeneti Otthona keretében működtetett Titkos Menedékház számára*. Budapest.
- Morvai, K. (1998). *Terror a családban*. Budapest: Kossuth Kiadó.
- Nagy, A. (2019). *Az erőszakos nemi deliktumok története és alkotmányjogi elvei*. Miskolc.
- Nane Egyesület. (2022). *Kutataási Jelentés- Magyarország A nemi alapú erőszak áldozatainak támogatása, válasz a járvány okozta kihívásokra*. Budapest.
- Nane. (2020). *Hova fordulhatnak?* Budapest.
- Nane. (2015). *Miért marad?* Budapest.
- ORFK. (2007). 32/2007. *Családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtása* .
- Perge, B. (2004). VII. Családon belüli erőszak. *Bűnmegelőzési ismeretek* . Miskolc.
- Ranschburg, J. (2006). *Meghitt erőszak*. Budapest: Saxum Kiadó.
- Ranschburg, J. (2014). *Szeretet, Erkölc, Autonómia*. Budapest: Saxum Kiadó.
- Rights, F. E. (2014). Nőkkel szembeni erőszak: Az Unió egészére kiterjedő felmérés. Bécs.
- Szil, P. (2005). *Miért bántalmaz? Miért bántalmazhat?* Budapest: Habeas Corpus Munkacsoport.
- Tóth, O. (1999). *Erőszak a családban*. Budapest: TÁRKI Társadalompolitikai Tudományok.

Visontai Szabó, K. (2018). A családon belüli erőszak pszichológiai és jogi vonatkozásai. Budapest.

Windt, S. (2002). Családon belüli erőszak statisztikai jellemzői. *Az 1997 és 2002 között ismertté vált bűncselekmények kriminálstatisztikai jellemzői*.